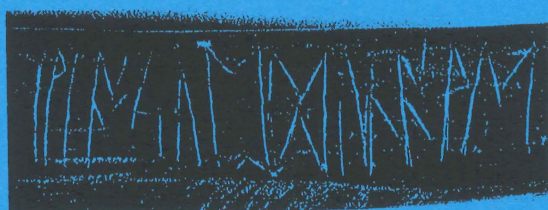

NYTT OM RUNER

Meldingsblad om runeforskning

Nr. 10

1995 (publ. 1996)

ISSN 0801-3756

Nytt om runer: Meldingsblad om runeforskning

Nr. 10, 1995 (publ. 1996)

INNHold

<i>Nytt om runer</i> , tiende årgang	3
Arbejdet ved Runologisk Laboratorium, København	4
Die Runenarbeit am Seminar für deutsche Philologie (Arbeitsstelle: Germanische Altertumskunde), Göttingen	9
A Runic Fragment from Lincoln	10
Two Runic Inscriptions from the Northern Isles	12
Notiz zur Scherbe von Osterrönnfeld	13
Arbeidet ved Runearkivet, Oslo	14
Verksamheten vid Runverket, Stockholm	18
Old English and Old Frisian Runic Inscriptions: Databank at Katholische Universität Eichstätt, Germany	20
The First International Symposium on Frisian Runes and Neighbouring Traditions, Leeuwarden, January 1994	22
Runentagung „Von Thorsberg nach Schleswig“ in Schleswig, September/Oktober 1994	24
Runutställningen “Runmärke”	26
Ny runefont for Mac og PC	27
Adressene til sentrene for runeforskning	28
Runebibliografi 1994	29
Supplement til rune bibliografiene 1990–1993	47
<i>Runic Bibliography 1985–89</i>	52
World Wide Web Home Page for <i>Nytt om runer</i>	53

Nytt om runer: Meldingsblad om runeforskning

ISSN: 0801-3756

Redaktør/Editor: James E. Knirk

Adresse/Address: Nytt om runer, c/o Runearkivet
IAKN, Oldsaksamlingen
Universitetet i Oslo
St. Olavs gt. 29
N-0166 Oslo, Norge/Norway

Nytt om runer, tiende årgang

Nytt om runer kommer ut for tiende gang i år. Dette avslutter den andre abonnementsperioden på fem år, og derfor vil det sammen med dette nummeret bli sendt ut instruksjoner om fornyelse av abonnementet.

Nytt om runer for 1995 er dessverre blitt kraftig forsinket og kommer først ut i mai 1996. Dette skyldes delvis redaktørens arbeidspress, men flere av de faste bidragsyterne til meldingsbladet var også meget opptatt i 1995–96, og enkelte av bidragene kom ikke inn til redaksjonen før i mars og april i år. Redaksjonen takker alle bidragsytere for støtte gjennom årene og håper at det framover vil være lettere å få inn artikkelstoff til rett tid.

En omlegging av arbeidet med *Nytt om runer* vil forhåpentligvis føre til at tidsskriftet framover vil kunne komme ut uten store forsinkelser. Det er spesielt arbeidet med rune bibliografien som er tidkrevende, men fra nå av er Jan Axelson ved Runverket i Stockholm fast tilknyttet det bibliografiske arbeidet som medkompilator. Framover vil de foreløpige rune bibliografiene være tilgjengelige på hjemmesiden til *Nytt om runer* på Internett. Tilbakemeldinger fra brukere om feil og mangler ved de foreløpige listene vil kunne lette det bibliografiske arbeidet.

Forsinket utgivelse av meldingsbladet skyldes delvis at arbeidet med den bebudede *Runic Bibliography 1985–89* ble prioritert. Planen var at bibliografien og *Nytt om runer* skulle sendes ut sammen, men dette har dessverre ikke vært mulig å få til. Den første 5-årsrune bibliografien vil bli sendt ut gratis til alle abonnentene på meldingsbladet i juni. Den neste 5-års bibliografien burde kunne komme ut i 1997 eller 1998.

Omslagsillustrasjonen på *Nytt om runer* 10 for 1995 er Westeremden B fra Frisland. Året 1994 var et viktig år for de frisiske runeinnskriftene siden det første internasjonale symposium med dette som tema ble holdt i januar det året i Leeuwarden. En presentasjon av *Frisian Runes and Neighbouring Traditions*, som inneholder bidragene fra det møtet, sendes vedlagt med dette nummeret av *Nytt om runer*.

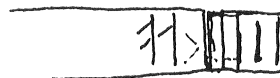
Redaktøren

Arbejdet ved Runologisk Laboratorium, København

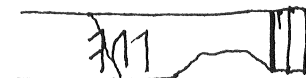
Årets danske nyfund er allerede behandlet mere udførligt i *Arkæologiske udgravninger i Danmark* 1994 (1995).

Nyfund fra Danmark i 1994 (og 1993)

Ved de fortsatte udgravninger i NYDAM Engmose (Sønderborg amt) blev der fundet lidt over 400 pile og 20 buer, både hele og fragmenter. På to af PILESKAFTERNE, nr. 4260 og nr. 4919, er der opdaget runer tæt ved styrefjerbeviklingerne. Nr. 4260 er ligesom økseskaftet med runer (*Nytt om runer* 9 (1994), 4–6) fundet ganske tæt ved egebåden, som kan være endt i mosen omkring 350 (i henhold til Niels Bondes dendrokronologiske bestemmelse af træets fældningstidspunkt til omkring 310–320 e.Kr.). Nr. 4260 er et 62 cm langt brudstykke med en diameter på 8 mm, med to fint og omhyggeligt indridsede, venstrevendte runer: la, ca. 1 cm høje med en afstand på 3 mm mellem hovedstavene. Mellem beviklingen og l-runen er der tilsyneladende med samme redskab skåret to fine linjer, som danner en vinkel med spidsen 5 mm fra l-runens fod og en afstand på 6 mm mellem spidsen af vinkelbenene. Denne vinkel kan næppe opfattes som et mislykket runetegn, det er mere sandsynligt, at den skal sammenstilles med den zigzagornamentik, der kendes fra andre af pilene.

Runerne på pilen nr. 4919 blev først opdaget af konservator Claus Gottlieb i februar 1995 i forbindelse med en undersøgelse af de røde farvespor, der findes på dette pileskaft. Det er bevaret som helhed, men brækket i 9 stykker. Længden er 74 cm, diameteren kun ca. 1 cm, de venstrevendte runer er ca. 5 mm høje, afstanden mellem første og sidste hovedstav er 7 mm. Skønt der er flere brud omkring og ned gennem indskriften, er læsningen af de ganske fint indridsede, lidt korte og brede runer sikker. Der står lua med venstrevendte runer, ganske som på den pil, der blev fundet omtrent samme sted, tæt ved fyrretræs båden, i udgravningen 1863 (DR 13).

På en pil fra de nye udgravninger, nr. 4798, er der en ret grov indskæring, som intet har med runer at gøre, men snarest må opfattes som et ejermærke. Runerne **la** og **lua** på pileskafterne har antagelig også fungeret som en form for ejermærkning; men de må samtidig ses i sammenhæng med det velkendte **alu**, som indleder den lange venstrevendte indskrift på økseskaftet fra Nydam. **alu** må uden tvivl have været et stærkt og betydningsladet udtryk, skønt vi ikke ved, hvad det dækker, om det har en egentlig sproglig betydning eller er et rent formelord.

Der er med metaldetektor i 1993 fundet en RONEBRÅKTEAT på Bornholm ved GADEGÅRD, BODILSKER sogn. Det er en kun let beskadiget C-brakteat, 2,5 cm i diameter. De 4 mm høje, venstrevendte runer, **ota**, står på en 3 mm lang rammestreg foran hovedet (i profil) over det firbenede dyr. Samme billedfremstilling og indskrift kendes fra tre brakteater fra Skåne og Blekinge, DR br. 69 Skåne 3 (IK 152), DR br. 76 Tjurkö 2 (IK 185) samt IK 55 Fjärrestad-C, ingen af dem er lavet med samme stempel. Indskriften er blevet opfattet som et formelord med ukendt betydning; men det er også blevet foreslået at knytte til et germansk **ohtan* 'frygt', som betegnelse for runemesteren eller som gudenavn (heiti).

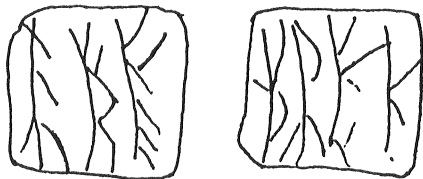
I december 1994 undersøgte jeg en indskrift, som Birgit Als Hansen tidligere på året havde fundet i KARLSTRUP KIRKE (Københavns amt) indvendigt i tårnets nordmur. Der er tidligere (1988) fundet runer i koret i kirken (*Nytt om runer* 4 (1989), 4–5). Indskriften står på en ca. 30 cm lang og 20 cm bred KRIDTSTENSKVADER i 1. stokværk i tårnrummet, ca. 150 cm fra nordvest-hjørnet, i 5. skifte over gulvet, ganske tæt ved hvælvet. De tre runer, **kuþ**, "Gud", findes nederst i højre side af kvaderen, de er 7-8 cm høje med dybe, men ujævne furer, som delvis har været dækket af rødlig puds. Afstanden fra første til tredje hovedstav er 5 cm. Rune 1 er tilsyneladende ikke punkteret. Det ser ud til, at kvaderen er blevet genanvendt, da det senmiddelalderlige tårn blev bygget.

Der er ikke andre runespor på kvaderen. På andre kridtsten i tårnrummet findes forskellige bogstavindridsninger, monogrammer, bo-

mærker, kors, stjerner og parallelle streger, noget af nyere dato. Særlig bemærkelsesværdig er en meget dybt og præcist skåret monogramlignende indskrift på muren ind mod kirkeloftet, snarest efter-middelalderlig. Ved siden af den findes en løst henkastet indridsning af en hane.

I KØGE (Københavns amt) er et lille BLYSTYKKE samt et lille mands-hoved med øsken fundet med metaldetektor på Kirkemarken ved Gamle Køgegård. Her er der i 1980erne påvist bebyggelsesspor fra tidlig middelalder. Blystykket er næsten kvadratisk, $2,3 \times 2,2$ cm, ca. 2 mm tykt. Hjørnerne er svagt rundede, og det ser ikke ud til at være et fragment af noget større. På det, jeg har valgt at kalde A-siden, ses tre tegn, *ayfr*?. De to første kan opfattes som skødesløst ristede binderuner, det tredje tegn er blot runelignende med sine seks højrevendte "bistave": to, der peger opad, og fire, der peger nedad, delvis uden sammenhæng med den lodrette "hovedstav". B-sidens fire tegn gentager delvis de samme grafiske elementer. Disse ret hyppigt forekommende, rune-efterlignende eller bevidst ulæselige tegn giver næppe sproglig mening, men kan være ristet i magisk (ondtafværgende?) hensigt.

Et færøsk runefund

På Eysturoy blev der under de arkæologiske udgravninger i august 1994 i et gulvlag "í Uppistovubeitinum" i LEIRVÍK fundet en lille TRÆPIND med runer (Føroya Fornminnisavn SNR:4815/1294) ca. 2 m fra det sted, hvor den lille basaltsten blev fundet (*Nytt om runer* 6 (1991), 4). I våd tilstand blev pinden bragt til undersøgelse og konservering i København. Ifølge oplysninger fra Símun V. Arge, Føroya Fornminnisavn, tyder genstandsmaterialet på en (foreløbig endnu usikker) datering til 1100- og 1200-årene. Pinden er ca. 11 cm lang, 2,3 cm bred og knap 2 cm tyk, og har runespor på 3 af de 4 sider. A-sidens ca. 2 cm høje runer når fra kant til kant, og indskriften, som indledes med et kryds tæt ved enden af pinden, er 8,5 cm lang med en afstand fra første

til sidste hovedstav på 6,3 cm. Hele A-sidens indskrift synes at være bevaret, der er god plads efter runerne, og indledningstegnets placering viser, at der næppe er brækket noget af pinden her. Jeg har kaldt siden med indledningstegnet for A og den 1,7 cm brede side med en affaset overkant, der støder op til den, for B; men der er ingen sproglig sammenhæng, som viser om B- eller C-siden bør læses først efter A. Pinden er vendt rundt, så B-sidens indskrift begynder i den ende, hvor A-siden er afsluttet, med rune-toppene mod A-sidens runetoppe. Skønt den teoretisk kan være brækket eller afkortet — endestykket er så medtaget, at det ikke kan afvises — har pinden nok nogenlunde samme længde, som da runerne blev skåret. Både B- og C-sidens indskrift begynder i samme ende omtrent ½ cm fra enden (toppene i C vender mod B-runernes fødder). C-siden er så medtaget, at kun svage runespor er bevaret, og det nederste af de første runer er forsvundet, fordi hjørnet af pinden er ødelagt. Der er ingen runespor på den fjerde side. Skønt der som nævnt ingen sikkerhed er for, at rækkefølgen er ABC og ikke ACB, gengives indskriften: (A) + ?ikSharþr; (B) þuiufu?; (C) þin?[-]u?. Den lange s-rune — som er påfaldende i en vestnordisk sammenhæng — er translittereret S, man bemærker i øvrigt de karakteristiske r-runer.

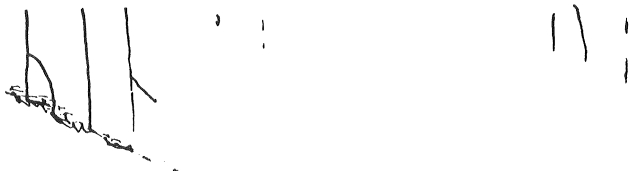
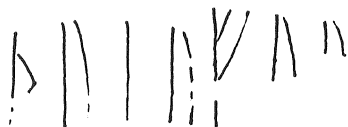
Tolkningen af disse fragmentariske tekstdele er vanskelig. På A-siden kan **harþr** udskilles og teoretisk opfattes som et oldnordisk adjektiv *harðr* 'hård', i maskulinum nominativ ental. Men da ?ikS næppe kan opfattes som et appellativ eller mandsnavn i nominativ, som *harðr* kunne lægge sig til, må det snarere ses som led i en ellers ukendt sammensætning eller sammensat navn; fx **vígsharðr*, med k for /g/ eller glemt punkt i en g-rune. Også muligheden for at læse k som /ng/ kunne overvejes — eller at opfatte S som en z-rune. Man venter ikke /s/ i sammensætningsfugen, det findes heller ikke i de kendte navne på *-harðr*, som i øvrigt er af tysk oprindelse.

Det er et spørgsmål, om B-indskriften er sprogligt meningsgivende. Skønt de første runer kan opfattes som *því* 'derfor', er det også muligt,

at **u**-runerne indgår som konstant mellem variabler i en art kode- eller øvelsesindskrift.

C-sidens runer er som helhed for dårligt bevarede til at give grundlag for en tolkning.

Skønt dette nyfund desværre sprogligt er gådefuldt, synes teksten at bygge på nordisk ikke latinsk grund, hvis den overhovedet er sprogligt meningsgivende.

Arbejdet i øvrigt

Arbejdet med 1993-fundene blev fortsat, især med økseskaftet fra Nydam (efter den vellykkede konservering) i forbindelse med en udvidelse af manuskriptet til en oversigt over de tidlige, urnordiske runefund (i Ulla Lund-Hansen et al.: *Himlingøje — Seeland — Europa*) samtidig med revisionen af den tyske oversættelse. Arbejdet med EDB-registrering af de danske indskrifter blev fortsat i nært samarbejde med Michael Lerche Nielsen (Institut for navneforskning, Københavns Universitet) og materialet findes nu i maskinlæsbar form. Indskriften på den grønlandske Napasut-sten blev taget op til undersøgelse i forbindelse med Jette Arneborg Petersens arbejde. I samarbejde med Thorgunn Snædal fra Sveriges Runverk deltog jeg i maj i flytningen af DR 287 Bjäresjö 1 samt opmaling af og tilsyn med flere skånske runesten. Endelig har jeg været inddraget i forberedelserne til Runmärkt-udstillingen i Stockholm.

Museumsinspektør Marie Stoklund
Runologisk Laboratorium
Nationalmuseet, København

Die Runenarbeit am Seminar für deutsche Philologie (Arbeitsstelle: Germanische Altertumskunde), Göttingen

Neufunde 1994

Der Fund eines HOLZSCHEMELS mit Runeninschrift aus einem Bootsgrab aus dem altsächsischen Gräberfeld an der Fallward bei WREMEN (Landkreis Cuxhaven) wurde wegen seiner herausragenden Bedeutung bereits vor einem Jahr vorgestellt (*Nytt om runer* 9 (1994), 14–16). Dendrochronologische Untersuchungen erlauben eine Datierung auf das Jahr 421 oder kurz danach. Seit Oktober 1994 sind etwa ein Jahr lang die bemerkenswerten Holzgegenstände in der Ausstellung „Der Thron aus der Marsch“ im Museum Burg Bederkesa (Tel.: 49+445-295 oder Fax: 49+445-5146) zu sehen.

Zwei Ritzungen im Michaels-Heiligtum in MONTE SANT'ANGELO wurden untersucht, konnten aber nicht eindeutig als runisch intendiert bestimmt werden. Hingegen wurden in der Nähe der *leofwini* Inschrift (vgl. *Nytt om runer* 9 (1994), 18–19) zwei weitere Runen l und s entdeckt.

Weitere Arbeiten

Der Ring von Pietroassa wurde anlässlich einer Ausstellung in Frankfurt/M. gemeinsam mit Peter Pieper untersucht und fotodokumentiert.

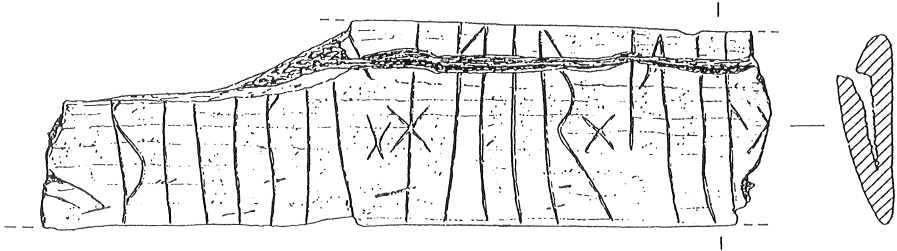
Weitere Arbeiten galten der Vorbereitung des Schleswiger Kolloquiums „Von Thorsberg nach Schleswig: Sprache und Schriftlichkeit im Grenzgebiet im Wandel der Zeit“ (vgl. hier den Bericht S. 24–25) und der Fertigstellung des Bandes *Runische Schriftkultur in kontinental-skandinavischer und -angelsächsischer Wechselbeziehung* (vgl. *Nytt om runer* 8 (1993), 30), der 1994 in der Reihe „Ergänzungsbände zum Reallexikon der Germanischen Altertumskunde“ als Band 10 erschien.

Prof. Dr. Klaus Düwel
Seminar für deutsche Philologie der
Universität Göttingen

A Runic Fragment from Lincoln

During excavations under the direction of C. J. Guy at St. Benedict's Square, Lincoln, in 1992, a fragmentary runic inscription was discovered, carved on a fragment of rib-bone from a cattle-sized animal. The archaeological context was a mixed level containing unworn potsherds of the late ninth or tenth century, and worn potsherds of the early to mid-eleventh century. The finds of both periods may be deposits associated with nearby timber buildings.

The fragment measures approximately 96×27 mm., and there is a lateral crack along its whole length, which has widened since excavation; it was photographed both before and after the crack opened up. This note is based chiefly on study of the negatives, using a microfilm reader at magnification 17.5, which made it possible to distinguish between the rune staves and a series of earlier scratches on the bone, probably made during butchering or eating of the meat.

What survives appears to be the first three words of a longer inscription in Old Norse. I read it as: **b????il** × **hitir** × **stin** ×. The rune forms suggest the short-twig “Norwegian” variant of the younger *futhork* (cf. 1 t and 1 s). There is not enough evidence to decide whether the carver was a Norse-speaking inhabitant of Lincoln (which would probably suggest a tenth-century date) or a visitor from western Scandinavia or elsewhere (which would leave the date more open).

In the first word, **b** is damaged at the top but clear. The tops of staves 2–4 are lost, and they might represent either two runes (if one of them was **u**, or possibly **r**, though this appears unlikely when one compares with the form of the later **r**) or three; enough survives to make it

unlikely that any of them had twigs except at the top, and the possibilities for each are therefore limited to **u**, **r**, **i**, **l**, **t**. Stave 5 has a twig rising off it to the right: this could be **k** or **f**, or possibly **þ**. The top of stave 6 is also lost, but in this position it can only be a vowel, which must be **i**. The word ends in **l**. The second and third words are clear.

The first word may have been a Norse masculine name ending in *-ill* or *-kell*; but I have been unable to reconcile it with any surviving name, personal or mythological (though there may have been names such as *Bótkell*, which could fit). The second word is the third person singular present of a verb, either *hita* ‘to heat’ or *heita* ‘to give orders’ (see below). The third word is the accusative singular of the strong masculine noun *steinn* ‘stone’.

Two interpretations suggest themselves. The inscription may be compared with a twelfth-century kitchen curse from Bergen, which begins and ends with the words *Ími stein heitti*, “Ími heated the stone”, where *Ími* is almost certainly a fire or smoke demon (see Aslak Lie-støl, “Runer frå Bryggen”, *Viking* 27 for 1963 (1964), 38–40); the Lincoln version would then mean “B. heats the stone”, and could also be a kitchen formula, either a curse or a charm.

Alternatively, the inscription might be interpreted: “B. gives orders (to raise) a stone (in memory of X)”. But commemorative inscriptions of this type normally use the past tense with the verb *láta* or *biðja*, and are also usually carved on the stone referred to. This Lincoln fragment could still be an inscription of a type not known elsewhere (for example, an order commissioning a commemorative stone), but it seems most likely that it is a piece of low-grade kitchen magic—though whether benevolent or malicious it seems impossible to say.

John McKinnell, Dept. of English, Univ. of Durham,
Elvet Riverside, New Elvet, Durham DH1 3JT

Note: I should like to thank the City of Lincoln Archaeology Unit and their finds director, Jen Mann, for information on the archaeological context; Dave Watt, for his drawing; Dr. Colleen Batey; and Professor Michael Barnes, for his helpful comments on an earlier draft of this note.

Two Runic Inscriptions from the Northern Isles

The years 1994–5 revealed two new rune-stone fragments in the Northern Isles, one in Orkney, the other in Shetland.

Little Isegarth on Sanday, Orkney

The Orkney example is from Little Isegarth on Sanday (NGR HY-6639), and at present remains on that island. It was found in May 1995 by Robbie Grieve, a local man engaged in replacing a dry-stone wall (called there a dyke), using material from an earlier wall that had been bulldozed. He noticed that one stone had incisions cut on its narrow side, and his children took it to the school-master, who identified the marks as Scandinavian runes. The stone is apparently a fragment of a dressed memorial slab with a runic text cut, as is common, along one edge. What remains of the stone measures c. 305×200×66 mm.

The surviving runes read: —]n×in:aska??:r[—. Runes **n**, **a** are short-twig forms, **s** long-branch; **ǫ** is **ǫ**.

It is likely that we have here the remains of a rune-carver's formula. Probably after a memorial inscription 'NN put up this stone/monument in memory of MM' was the addition *en Áska[.] r[isti]*, 'and PP cut (the runes)'. The first surviving rune, **n**, might then be the final letter of a word in the accusative: perhaps *stein*, 'stone', after some such verb as *reisti*; or *son/sinn*, 'son/his', or a personal name such as *Borstein* (in the accusative), governed by a preposition *eptir*. The defective main part of the surviving text, runes 4–9, is presumably the rune-carver's name, one with the first element *Ás-/Ós-*. Forms of *Ásgautr*, *Ásgeirr* and perhaps *Áskell* are possible here.

Gungstie peninsula, island of Noss, Shetland

The second fragment differs from the first in almost every respect. It was discovered in 1994 in a controlled excavation led by Val Turner of the Shetland Amenity Trust, and is preserved in the Shetland Museum, Lerwick. The find-site was a medieval chapel and graveyard on the east side of the Gungstie peninsula on the island of Noss (NGR HU5341).

The stone is an undressed fragment, c. 240×210×21 mm, which had been re-used as a paving slab. The text appears to be a casual graffito rather than a formal memorial inscription, despite its finding within a graveyard context. It is cut horizontally across the face of the stone, which would be unusual for a Viking Age memorial.

The inscription is clear enough, but letters are not well formed, and some cannot be identified with certainty. A most likely reading is: —]ʔukaktu, beginning with a tiny fragment of a letter, perhaps the tail of r. The only diagnostic form is the short-twig t; ą is ʃ.

No certain interpretation can be given. Perhaps the last two letters could form the verb *dó*, 'died', which *ak* could be *ok*, 'and'. Alternatively *kaktu* could render *gakktu*, the imperative 'go [you]'

Michael Barnes, Dept. of Scandinavian Studies, University College London, Gower Street, London WC1E 6BT
R. I. Page, Corpus Christi College, Cambridge CB2 1RH

Notiz zur Scherbe von Osterröfeld

Nach den neuesten mikroskopischen Untersuchungsergebnissen handelt es sich bei dem zweiten Schriftzeichen auf der Scherbe von Osterröfeld (vgl. *Nytt om runer* 9 (1994), 16) nicht um eine a-Rune, sondern um eine þ- resp. w-Rune oder um lat. 'P'; das erste Zeichen ist eindeutig ein r/'R'. Beide Zeichen können sowohl als Runen wie auch als lateinische Schriftzeichen gedeutet werden. Der waagerechte Strich kann weder vom runischen noch vom lateinischen Inschriftenmaterial her erklärt werden. (Die Veröffentlichung folgt demnächst im *Archäologischen Korrespondenzblatt*.)

Prof. Dr. Edith Marold
Nordisches Institut der Universität Kiel
Leibnizstr. 8, D-24098 Kiel

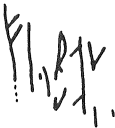
Arbeidet ved Runearkivet, Oslo

Nyfunn 1994 (og tidligere)

Nesten alle nyfunn for 1994 ble gjort i Trondheim og ble først registrert av Jan Ragnar Hagland. Flere ble faktisk funnet av ham. Hagland forbereder nå innskriftene fra Trondheim til publisering i *Norges innskrifter med de yngre runer* bd. 7; bindet skal komme ut i 1997.

A 336 står på en MYNT som ble funnet under utgravningen på FOLKEBIBLIOTEKSTOMTEN i 1975 (funn-nr. N-33909). Penningen, som dateres til 1065–80, har en runelignende omskrift på reversen: . Det er mange norske mynter fra samme tid med “forvirret” omskrift.

A 337 ble funnet i 1992 av Jan Ragnar Hagland og Aud Beverfjord i NIDAROS DOMKIRKE, utvendig på sørsiden. Tegnene står midt på vestsiden av andre støttepilar øst for Mariaportalen, 36 cm over sokkelen og 17 cm fra venstre kant av steinen, dvs. rett til venstre for innskriften med latinske bokstaver om Laurentius Kálfsson. Tegn nr. 2 er 7,5 cm høyt: . Hagland mener å kunne se en kortkvist s som tredje tegn, men ingen riss der har samme karakter som linjene i de første to tegnene. Disse kunne betraktes som runelignende tegn; en eventuell lesning *ir*, med antagelse av den åpne “grønlandske” *r*, synes ikke begrunnet.

A 338 ble funnet i 1994 av Jan Ragnar Hagland og Sæbjørg Walaker Nordeide i ERKEBISPEGÅRDEN. Den står på 6. stein over terskelen på høyre siden av østre portal inn mot rommet med buet tak, dvs. i forhallen som vender inn mot gårdsplassen, under trappen. Runene begynner 8,5 cm over nedre kant og 17 cm inn fra en profil på venstre kant. Innskriften er 4,7 cm lang og tegnene 3–4 cm høye. Runene ser slik ut: . Dette kan leses *f?þo?*. R. 2 kan muligens ha vært *u*, og r. 5 kan ha vært *r* eller *k*; en av bøylen på *þ* kan være feil (kan skje fordi tegnene skrår nedover), slik at den kunne tolkes som ment som *þ*. Det har muligens stått et tegn etter det siste nåværende tegn. Mye taler for Haglands tolkning som begynnelsen av *fupork*-en.

A 339 ble funnet av Jan Ragnar Hagland i ERKEBISPEGÅRDEN. Den står på 8. stein over terskelen på høyre siden av østre portal inn mot rommet med buet tak, dvs. på andre stein over A 338. Runene, som er kraftig skåret, står 2,5 cm over nedre kant av steinen og 2,5 cm inn fra den profilerte venstre kanten. Tegnene er 0,4 og 0,6 cm høye og innskriften er 1,4 cm lang. Det står: \mathfrak{V} , ko. Innskriften kan være en forkortelse eller være uavsluttet.

A 340 ble funnet av Jan Ragnar Hagland i ERKEBISPEGÅRDEN. Runene står på et åttekantet middelalderkapitel innsatt på midtpilaren i buegangen under den utvendige trappen inn mot gårdsplassen. De står i øvre kant av første felt til høyre for feltet som vender inn mot gårdsplassen, 12 cm over nedre kant og omtrent midt i feltet. Innskriften er ca. 2 cm lang, og runetegnene er ca. 2–4 cm høye: Det er mulig at første tegn er ment som binderune $\mathfrak{a}\mathfrak{p}$, men de eventuelle utformingene av \mathfrak{p} ville i så fall være svært variert. En lesning $\mathfrak{a}\mathfrak{p}\mathfrak{p}\mathfrak{p}\mathfrak{a}$ er likevel mulig. Runene gir ingen språklig mening.

A 341 står på et konisk formet SPINNEHJUL AV BLY funnet under arkeologiske utgravninger i KJØPMANNSGATA i Trondheim i 1994 (funnr. N-205499). Funnet ble gjort med metalldetektor i avfallslag og kan ikke dateres arkeologisk. Tverrmålet er 2,1–0,7 cm; høyden er 1,2 cm. Tegnene er 0,9 cm høye og kan kanskje leses slik: \mathfrak{p} \mathfrak{q} \mathfrak{r} \mathfrak{s} \mathfrak{t} \mathfrak{u} ? $\mathfrak{a}\mathfrak{q}\mathfrak{a}$. Tegn nr. 2 ligner mest på en speilvendt \mathfrak{p} ; tegn nr. 3 har to lette streker som kunne være øverst del av staven. Innskriften skal sannsynligvis forestille runer, men gir ingen språklig mening.

A 342 står på en flat TREPINNE (7,7×1,5×0,5 cm; N-205581) med delvis avrundede hjørner i begge ender funnet i KJØPMANNSGATA i et lag datert til ca. 1150–1250. Pinnen har rune- lignende streker på en av de brede sidene.

B 670 er store runelignende tegn på undersiden av en BRØNNSTOKK, som først ble registrert i forbindelse med en utstilling av "Bygnings-

rester fra Bryggen” på Bryggens Museum i 1994. Stokken (BRM 93321v) var en del av brønn nr. 30 i NORDRE ENGELGÅRDEN PÅ BRYGGEN og ble gravd ut i 1974. Brønnen dateres til 1476–1702, kanskje sent i perioden. Tegnene er grovt tilhøgd, sannsynligvis med øks. De ligner på runene **iknl** (eller muligens **imnl**), men det er lite sannsynlig at de var ment som runer.

FRA NYERE TID

Et drikkehorn fra By i Stjørdal, Nord-Trøndelag, laget på foranledning av P. Chr. Asbjørnsen, Jørgen Moe og maleren Morten Müller og forært av dem til brukseier Karl Løken på bryllupsdagen hans i 1851 kom inn til dokumentasjon i Runearkivet. Hornet er 44 cm langt og munnåpningen ca. 10 cm i tverrmål. Stempler på beslagene og lokket bekrefter at sølvsmedarbeidet ble utført i Stockholm i 1851. To runeinnskrifter er svidd inn i selve hornet. Den ene er på to linjer: **þrekirþrelkurselþur taoeilheilþur**. Innskriften er ikke uten videre forståelig. Den andre innskriften står 6 cm nedenfor: **kōr a mik**. Innskrift II er en etterligning av N 434 Hjørundfjord. Innskriften ble trykt av W. F. K. Christie i en presentasjon av runeinnskrifter i Bergens Stift i *Urda* II (1837) med lesemåten **kōr rmik** og spekulasjoner om den andre r var feil for a slik at innskriften skulle oversettes “Kaar(e) ejer mig”. I 1851 har man latt **kōr** gjøre nytten for “Karl”, og innskriften var ment å tolkes som “Karl eier meg”. Innskrift I viser seg å være tatt fra samme artikkel i *Urda*. På drikkehornet fra Breim i Gloppen, Nordfjord, nå i Bergens Museum, står det på et 1700-talls beslag rundt munningen: **þrekar þrelkur-otl selþur taoeilheil þur**. Christies forslag til tolkning var: *Drekar drengur Otin sendur ta o(k) ein heil Thur*, dvs.: “Drikker Gutter! Odin sender det og den hellige Thor.” Sølvsmeden som laget eller kopierte runene på 1700-tallet, har ikke forstått dem og tydeligvis gjort flere feil.

I 1994 fikk Runearkivet bilder av runer skåret inn i en bjelke i et hus fra 1902 i Lillestrøm ved Oslo. Det står med etterreformatoriske langkvistruner, arabertall og latinske bokstaver: **h?rman.mattson**. 1 MAY 1905. Det andre tegnet var vanskelig å bestemme på fotografiet, men det må dreie seg om e i navnet Herman Mattson.

KENSINGTONIA

Blant nyere tids runer ble den forsvunne innskriften fra Martha's Vineyard i Massachusetts identifisert som en etterligning (på stein? eller kanskje bare som "avtegning" på papir?) av den tapte Brattsberg-innskriften med eldre runer fra Nord-Trøndelag: þǫǫ|Ψ, *Þalir* (navn?). Det var sikkert Holands tolkning som þoliv, *Þorleif(r)/Tollev* (*Scandinavian Studies* 21 (1949), 79–88), som misledet Erik Moltke slik at han ikke kjente igjen innskriften som en etterligning av Brattsberg-runene.

Det øvrige arbeidet

Dokumentasjonsprosjektet (Universitetenes databaser for språk og kultur) tar sikte på å overføre papirarkiver og -samlinger til elektronisk datalagring. Prosjektet kom i gang for Runearkivets del i november 1993. Fagkonsulenter var Mette Tobiassen og Anne Asplin i 1993–94 og Knut Lunde i 1995(–96). I 1994 og 1995 ble hele *Norges innskrifter med de yngre runer* skannet inn og strukturkodet. Registreringsskjemaer for B-innskriftene fra Bergen og A-innskriftene fra resten av landet, samt 300 etterreformatoriske runeinnskrifter, ble i løpet av 1995 lastet inn i en database. Arbeidet pågår med overføring av opplysninger fra *Niyr* til samme databasestruktur. *Niyr* og databasen over de norske runeinnskriftene vil bli gjort tilgjengelig over Internett i løpet av 1996, og en beskrivelse av databasen vil bli publisert i *Nytt om runer* 11 (1996). I forbindelse med dataføringen ble alle innskriftsmappene i Runearkivet gjennomgått, revidert og registrert på dokumentnivået. Innholdsfortegnelsene er med i databasen og vil også være tilgjengelige over Internett.

Ellers var det største prosjektet i Runearkivet i 1994 sluttredigering av artiklene til *Proceedings of the Third International Symposium on Runes and Runic Inscriptions*. Fra august 1994 har lederen av Runearkivet hatt forskningspermisjon for å delta i "Religionsskifteprosjektet" ved Senter for studier i vikingtid og nordisk middelalder ved Universitetet i Oslo. Vikar under permisjonstiden er Jonas Nordby.

James E. Knirk, Runearkivet
IAKN-Oldsaksamlingen, Universitetet i Oslo

Verksamheten vid Runverket, Stockholm

Nyfynd 1994

År 1994 har Runverket registrerat och undersökt två vägginskrifter, ett enbart ornerat stenfragment, två lösföremål med runinskrifter samt ett runstensfragment.

Vid en restaurering av det yttre av NÄRS KYRKA på GOTLAND upptäcktes sommaren 1994 en runinskrift i VÄSTPORTALEN till kyrkan. Inskriften är ca 10 cm lång och runornas höjd 20–30 mm. Inskriften lyder: **kaupi : skrifapi mik**, dvs. "Kaupe skrev mig". Runformerna tyder på att inskriften är senmedeltida, möjligen från 1400-talet. Mansnamnet *Kaupi* förekommer också i G 148 och Sö 325.

Vid samma restaurering upptäcktes en runinskrift i västra innerväggen till den SYDÖSTRA STIGLUCKAN till NÄRS KYRKA. Inskriften har bestått av runraden eller delar av den. 8–10 tecken eller rester av tecken, ca 10 cm höga, är bevarade: **?u[—]fuþo??[—]**.

I samband med en inre restaurering av EKEBY KYRKA i NÄRKE påträffades våren 1994 ett ca 70×80×10 cm stort KALKSTENSFRAGMENT som sannolikt utgör resterna av en gavelhäll i en s.k. Eskilstunakista. På den ena sidan finns rester av ett ringkors, och rester av ett liknande kors finns på motstående sida av fragmentet. Inga spår av runor finns på fragmentet.

I samband med arkeologiska undersökningar 1994 av resterna av en medeltida borganläggning på ön SAXHOLMEN i VÄNERN, Ölme sn i

VÄRMLAND, påträffades ett runristat dubbelvikt RUNBLECK AV BLY samt en runristad SLÄNDTRISSA. Det mycket spröda runblecket kommer att undersökas med hjälp av röntgendiffraktion för att om möjligt åstadkomma åtminstone en partiell läsning av inskriften. Någon säker läsning av den starkt slitna inskriften på sländtrissan har ännu icke gjorts. Möjligen rör det sig om runliknande tecken, dvs. en förment runinskrift.

Årets viktigaste runfynd gjordes under de sista dagarna i december. Vid anläggningsarbeten bakom Centralbadet i kvarteret TORGET vid Fyrisåns östra sida i CENTRALA UPPSALA påträffades ett stycke av en RUNSTEN av ljusröd granit. Det 80×80 cm stora stycket har tidigt murats in i det medeltida franciskanerklostret, varigenom ursprunglig färg kommit att bevaras i ristningslinjerna.

Inskriften lyder: ali u[—]??i auk inkifast × pau? ?itu rita stin þin? [—]ar[—, dvs. "Alle ??? och Ingefast, de lät resa denna sten ..."

ᐱᐱᐱ ᐃ ᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱᐱᐱ × ᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱ

Övrigt arbete

Under året har arkivstudier och manuskriptskrivandet samt visst kompletterande fältarbete för publiceringen av den tredje delen av *Gotlands runinskrifter* gjorts. I fråga om *Norrlands runinskrifter* har sammanställning av material till inskrifterna i Hälsingland påbörjats.

I månadsskiftet september-oktober deltog tre av Runverkets medarbetare i det runologiska minisymposiet i Schleswig.

I fråga om fältarbetet har drygt ett femtiotal runstenar rengjorts, lagats och målats upp och i vissa fall skyltats. Utbyggnaden av systemet med kontrakterade "runstensfaddrar" har fortsatt.

Helmer Gustavson, Runverket
Riksantikvarieämbetet i Stockholm

Old English and Old Frisian Runic Inscriptions Databank at Katholische Universität Eichstätt, Germany

“Deutsche Forschungsgemeinschaft” has kindly agreed to fund half a research post, so that the proposed project for establishing a databank of Old English and Old Frisian runic inscriptions at the Katholische Universität Eichstätt in Eichstätt, Germany, was able to start on 1 June 1995. Due to the nature of this preliminary rapport as a call for help, it is being published in *Nytt om runer* 10 (1995, publ. 1996).

The research project in Eichstätt is closely connected with Prof. Edith Marold’s “Forschungsprojekt Runendatei” at the University of Kiel (see the presentation by Marold et al. in *Nytt om runer* 9 (1994), 33–35). We also work with a Macintosh and with the FoxPro software package. The results of both our projects will be available on CD-ROM.

It is our aim to provide a databank for the Old English and Old Frisian runic inscriptions on a predominantly linguistic basis. Our databank consists of four complex files: “object”, “interpretations”, “linguistic data” and “bibliography”.

The file “object” provides background information on the object itself (material, place of find, present location, date, method of dating (archaeology, linguistics, history of art), etc.) and presents the transcribed inscription as well as details on the character of the inscription (pure runic, mixed text, cryptic runes, etc.). The various readings, translations, and interpretations (and their plausibility if necessary) can be found in the second file, “interpretations”. The user has access to the individual words under the heading “linguistic data”. The analysis includes phonology, morphology (word class, gender, case, number, tense, etc.), word-formation (simplex, compound, derivation, suffixes, etc.), semantics, etymology and dialect. Author, title, publication and the year of print will be found in the file “bibliography”, which also contains information on additional material (pictures, drawings, maps) provided in the various articles. For detailed information on the structure of the individual files, see “Projektstruktur” in the presentation by Marold et al. in *Nytt om runer* 9 (1994), 35.

The individual fields of the four main files can be combined freely according to the user's own interests and needs. Thus it is possible, for example, to single out the corpus of the Old English runic crosses with all the information relevant for the user (e.g. date, present location, readings). Should the user be interested in a certain area (e.g. Northumbria), he can easily find every inscription from that area containing a personal name, for example. If his special field is a certain runic inscription, he will conveniently obtain all the readings and interpretations concerning, for example, the right side of Franks Casket. The inscriptions themselves will be available in a photo file (black and white) attached to the four main files.

Our present Old English corpus is mainly based on R. I. Page's *An Introduction to English Runes* (1973) and M. Mitchell's "Corpus of English Runes" (Basel, 1994). However, establishing an up-to-date corpus of Old English (and Old Frisian) inscriptions has proved not only a demanding but also an extremely difficult task. Since it is impossible for us to gain access to the vast number of journals and periodicals of the shire archaeologies in search for new finds, we would be most grateful if any new finds could be reported to us directly.

Our second aim is to produce a comprehensive critical edition on paper of the Old English runic inscriptions. There we will have the space to provide more complex information on readings, interpretations, language, background information on the object, etc. than will be included in the databank.

The results of our research are also intended to contribute to the *Old English Dictionary* (1986-) project of the University of Toronto.

At present it is our main task to find and process every paper dealing with Old English and Old Frisian runes. Therefore we would be most grateful if scholars working in this field would send information and material directly to the address given below.

Prof. Dr. Alfred Bammesberger and Dr. Gaby Waxenberger
Katholische Universität Eichstätt, Ostenstr. 26-28
D-85072 Eichstätt, Germany
e-mail: gabriele.waxenberger@ku-eichstaett.de

The First International Symposium on Frisian Runes and Neighbouring Traditions, Leeuwarden, January 1994

From January 26th–29th 1994 the First International Symposium on Frisian Runes and Neighbouring Traditions took place in Leeuwarden, the capital of the Dutch province Friesland. This was the first time any congress on runes was organized in the Netherlands. The conference was held in the Fries Museum, where the greater part of the Frisian runic objects are kept, with presentations in the grand paintings hall.

Wednesday the 26th the conference opened with papers on archaeology: Catherine Hills from England, Jørgen Ilkjær from Denmark, Egge Knol from Groningen and Haio Zimmermann from Germany. They discussed the theme: “Isolation or Cross-Roads”. In the evening an exhibition on the coastal archaeology of Ost-Friesland was presented and commented upon by members of the research institute from Wilhelms-haven, Germany. The collection archaeologica of the Fries Museum itself could also be visited.

The second day, Thursday the 27th, was entirely for the linguists: Elmer Antonsen from the USA, Alfred Bammesberger from Germany, Christine Fell, Ray Page and David Parsons from England, Hans Frede Nielsen from Denmark and Arend Quak from Amsterdam. They discussed topics on the origin of runic writing, the baffling situation of Frisian runic inscriptions, links between Frisian and Anglo-Saxon runes, the corpus of Frisian runes itself and runes and riddles. During the evening all linguists, philologists and archaeologists could transform into real runologists, as nearly all Frisian runic objects were on display.

Friday was dedicated to other subjects than exclusively Frisian runes: Elmar Seebold (Germany) elaborated on the Hitsum bracteate, D. P. Blok (Nederhorst den Berg) discussed the age of Frisian terp-names, James Knirk (Norway) read a paper on kufic coins, whereas John Hines (Wales) spoke on coins and runes in a North Sea relationship. Klaus Düwel (Germany) discussed the Pforzen inscription and Marie Stoklund (Denmark) the purport of the inscription on the Ribe

cranium. Only Patrick Stiles (England) managed to keep himself entirely to the problem of Frisian runes, namely their shapes. Afterwards the Fryske Akademy, also in Ljouwert (Leeuwarden), was visited. Director Jansma elaborated on the scholarly programme of the Akademy.

A point of serious concern for the symposium organisation was to create an atmosphere where all participants would be able to socialize. Fries Museum itself, the provincial state of Friesland, the Fryske Akademy and the Biological-Archaeological Institute of the Rijksuniversiteit Groningen hosted cordial receptions. Saturday the 29th an excursion took the symposium participants through Friesland and Groningen with Tjalling Waterbolk as our guide. There was no better place than Westeremden to conclude a successful symposium.

Tineke Looijenga, Faculteit der Letteren,
Postbus 716, NL-9700 AS Groningen

Frisian Runes and Neighbouring Traditions

Proceedings of the First International Symposium

on Frisian Runes at the Fries Museum Leeuwarden, 26–29 January 1994

Edited by Tineke Looijenga and Arend Quak

Contents: Preface; Tette Hofstra, "Ljouwert en 'Fryske Runen'"; Elmer H. Antonsen, "Runes and Romans on the Rhine"; Alfred Bammesberger, "Frisian and Anglo-Saxon runes from the linguistic angle"; Dirk P. Blok, "Das Alter der friesischen Wurtamen"; Catherine Hills, "Frisia and England: the archaeological evidence for connections"; John Hines, "Coins and runes in England and Frisia in the seventh century"; Jørgen Ilkjær, "Runeindskrifter fra mosefund i Danmark — kontekst og oprindelse"; Egge Knol, "Die Bewohnung der nordniederländischen Wurten im frühen Mittelalter"; Tineke Looijenga, "Checklist Frisian runic inscriptions"; Tineke Looijenga, "On the origin of the Anglo-Frisian runic innovations"; Hans F. Nielsen, "Developments in Frisian runology: a discussion of Düwel and Tempel's runic corpus from 1970"; R. I. Page, "On the baffling nature of Frisian runes"; David Parsons, "The origins and chronology of the 'Anglo-Frisian' additional runes"; Arend Quak, "Noch einmal die Lateinthese"; Elmar Seebold, "Wie friesisch ist der Brakteat von Hitsum?"; Marie Stoklund, "The Ribe cranium inscription and the Scandinavian transition to the younger reduced futhark"; Henrik Williams, "The origin of the runes finally revealed?"; Besprechungen. Ca. 230 pp.

Amsterdamer Beiträge zur älteren Germanistik, Band 45. ISBN: 90-5183-951-0.

To be published in February 1996; ca. Hfl. 70. Orders: Editions Rodopi BV, Keizersgracht 302–304, 1016 EX Amsterdam, Netherlands. Tel.: +31-20-622 7507; Fax: +31-20-638 0948; e-mail: f.vanderzee@rodopi.nl. NB: Reduced price offer.

Runentagung „Von Thorsberg nach Schleswig“ in Schleswig, September/Oktober 1994

In Schleswig fand in der Zeit vom 29.9.–3.10. 1994 eine Tagung mit dem Thema „Von Thorsberg nach Schleswig: Sprache und Schriftlichkeit im Grenzgebiet im Wandel der Zeit“ statt. Unter Beteiligung von Wissenschaftlern aus Dänemark, Großbritannien, Norwegen, Niederlande, Schweden und aus der Bundesrepublik Deutschland beschäftigte sich die Tagung, die im Wikingermuseum Haithabu bei Schleswig stattfand, mit mehreren Fragen, die durch die Runenfunde im Raum Schleswig gestellt wurden. Nach einem einleitenden Referat von H. Beck, der grundlegende Fragen des Übergangs von Mündlichkeit zu Schriftlichkeit ansprach, widmeten sich die Tagungsteilnehmer vier größeren Themenbereichen:

1. Die Fragen, die durch die Runeninschriften des 2. bis 4. Jh.s (Thorsberger Moor, Horn von Gallehus) gestellt werden — das immer noch nicht gelöste Problem der Auswanderung der Angeln und der sprachlichen Zuordnung der Inschriften aus dem Grenzraum Angeln und Schleswig —, versuchte man durch einen interdisziplinären Ansatz neu zu durchdenken. Diesen Fragen widmeten sich die Vorträge von W. Laur (Sprachen, Schriften, „Nationalitäten“ in Haithabu und Schleswig), J. Hines (Das Angeln-Problem aus sprachlicher und archäologischer Sicht), H. F. Nielsen (Die altrunischen Inschriften und die sprachlichen Verhältnisse), H. Williams (Von Thorsberg nach Haithabu: Personennamen im Wandel der Zeit).

2. Die bekannten Inschriften der vier Haithabu-Steine des 10./11. Jh.s stellen die Frage nach einer Schwedenherrschaft in Haithabu im 10. Jh. und der Tragfähigkeit der dafür vorgebrachten Argumente. Diesen Fragen gingen die Vorträge von K. Schietzel (Der archäologische Hintergrund der Runeninschriften aus Haithabu), M. Lerche Nielsen (Schwedische Einflüsse in dänischen Runeninschriften), M. Barnes (Die Stellung der Kurzzweigrunen im Lichte der Inschriften von Haithabu) nach.

3. Einen dritten Themenkreis bildete Haithabu als Grenzstadt zwischen Skandinavien und Deutschen. Nach einleitenden Thesen von H. Gustavson zu Handelssprache und Handschrift in Haithabu/Schleswig und verwandten Handelszentren fand eine Podiumsdiskussion über dieses Thema unter Beteiligung von J. R. Hagland, J. Knirk, K. F. Seim und Th. Snædal statt. Der Vortrag von M. Stoklund (Die Inschriften von Ribe im Vergleich mit denen aus Haithabu und Schleswig) stellte sich die Frage, ob man in Kurzzweigrunen eventuell eine Handschrift sehen könnte. Die Personennamen in den Schleswiger Inschriften behandelten J. P. Strid und L. Peterson. Den Zeugnissen für die Handelsstadt Haithabu in der altisländischen Literatur ging der Vortrag von E. Marold nach. In einen weiteren Kontext des Handels führte der Vortrag von T. Looijenga (Dorestad und der friesische Handel im frühen Mittelalter).

4. Zwei Vormittage wurden der Arbeit an unveröffentlichten und ungedeuteten Inschriften aus den Ausgrabungsfunden aus der Schleswiger Stadtgrabung und aus Oldenburg in Holstein (12. Jh.) gewidmet. Dazu hielten die Ausgräber V. Vogel und I. Gabriel einführende Referate zu den Fundumständen. Eine größere Zahl von Neulesungen und Deutungen ging aus dieser Arbeit hervor, die im Rahmen des Tagungsbandes publiziert werden sollen. Hierzu kam überraschend ein wenige Tage alter Neufund aus dem Bremer Raum, vorgestellt von M. Schön, dessen Lesung gedeutet werden konnte (vgl. *Nytt om runer* 9 (1994), 14–16).

Eine Exkursion unter der Leitung von K. Schietzel, die zu den ehemaligen Stellen, wo die Runensteine standen, und vor allem zu den verschiedenen Abschnitten des Danevirke führte, bot den sichtbaren und heute noch erfahrbaren Hintergrund der diskutierten Thematik.

Am Ende der Tagung kamen die Teilnehmer und die Tagungsleitung überein, die Beiträge in einem Sammelband zu publizieren, der in den Ergänzungsbänden des Reallexikons für Germanische Altertumskunde erscheinen soll.

Edith Marold, Nordisches Institut der
Christian-Albrechts-Universität zu Kiel
Leibnizstr. 8, D-24098 Kiel

Runutställningen "Runmärkt"

"Runmärkt — från brev til klotter" hette den utställning som öppnades på Stockholms medeltidsmuseum i november 1994 och där visades under drygt ett år. Utställningen var resultatet av ett samarbetsprojekt mellan Medeltidsmuseet och Runverket vid Riksantikvarieämbetet. För första gången kunde man i en svensk utställning belysa människors liv och språk under medeltiden med hjälp av runinskrifter. Genom att museer i de nordiska länderna lånat ut drygt ett hundra föremål blev det möjligt för besökarna att få se runristade föremål från Danmark och Grönland, Island, Norge och Sverige. I anslutning till utställningen hade man producerat en bok med samma namn, som innehåller artiklar författade av femton nordiska runologer, och en katalog, som också fanns tryckt på engelska, tyska och finska samt ett häfte där samtliga inskrifter fanns avritade. Genom bidrag från Forskningsrådsnämnden kunde ett pedagogiskt paket till utställningen framställas.

Kungl. Vitterhets, Historie och Antikvitetsakademien bidrog med medel till ett endagssymposium med populära föredrag i anslutning till öppnandet och Wallenbergsstiftelsen med medel till ett tvådagars symposium "Runor och ABC" i mars 1995. Föredragen som hölls var: Henrik Williams, "Romarna och runorna — skriftbruk i Germanien"; Michael Barnes, "Native and foreign in the changing runic writing of Scandinavia"; John Hines, "Questions of literacy in respect of runic and Latin writing"; Ray Page, "Runic writing, Latin script and the scriptorium"; Rutt Tröite-Lorentzen och Jan Ragnar Hagland, "Skrift med runer sett i lys av forskning på tidlig skrivning hos barn"; Gun Widmark, "Tolkningen som social konstruktion: Rökstenens inskrift"; Lena Peterson, "Tolkaren och texten, texten och tolkaren"; Runo Löfvendahl, "Tolkaren och tekniken"; Klaus Düwel, "Magische Runenzeichen und magische Runeninschriften"; François Xavier-Dillmann, "Några aspekter på runorna och runmagin i västnordisk litteratur"; Thorgunn Snædal, "Runstenarnas magi"; Ebbe Schön, "Runorna och folktron".

Helmer Gustavson, Runverket
Riksantikvarieämbetet i Stockholm

Adressene til sentrene for runeforskning

Danmark:

Runologisk Laboratorium
Nationalmuseet, Oldtid og Middelalder
Frederiksholms Kanal 12
DK-1220 København K
Danmark/Denmark

England:

Professor R. I. Page
Corpus Christi College
Cambridge CB2 1RH
England

Norge:

Runearkivet
IAKN, Oldsaksamlingen
Universitetet i Oslo
St. Olavs gate 29
N-0166 Oslo, Norge/Norway

Sverige:

Runverket
Riksantikvarieämbetet
Box 5405
S-114 84 Stockholm, Sverige/Sweden

Tyskland:

Prof. Dr. Klaus Düwel
Seminar für deutsche Philologie der
Georg-August-Universität Göttingen
Humboldtallee 13
D-37073 Göttingen, Deutschland/Germany

Runebibliografi 1994

- Albrechtsen, Esben. "Harald Blåtand og Danmark." I *Struktur og funktion: Festskrift til Erling Ladewig Petersen*. Odense University Studies in History and Social Sciences 174. Odense: Odense Universitetsforlag, 1994, 17–26. [DK 41–42 Jelling 1–2.]
- Andersen, Ingrid Falktoft. *Vejviser til Danmarks oldtid*. København: Wormianum; Gad, 1994. 379 s. ["Emne- og personregister", 375: s.v. "runealfabet", "runer på genstande", "runesten".]
- Andersson, Hans. "Staden och runorna." I ⇒*Runmärkt*, 33–40.
- Andersson, Sofia, og Eva Svensson. "Skramle i Gunnarskog — eller sagan om en medeltida ödegård." *Meta: Medeltidsarkeologisk tidsskrift* 1994.2, 30–38. [35: Gunnarskog-steinen med eldre runer, funnet 1993.]
- Antonsen, Elmer H. "The Earliest Attested Germanic Language, Revisited." *North-Western European Language Evolution (NOWELE)* 23 (jan. 1994), 41–68.
- Arneborg, Jette, og Karsten Secher (appendiks). "Den norrøne bosætning i Mellelbygd." *Grønlandsk kultur- og samfundsforskning* 1994, 7–21 (18–19: Karsten Secher, "Appendiks 1: Geologisk kommentar"), 247–48 ("Abstract"). [12–14, 18–19: Napasut-runestein; cf. Stoklund, "Napasut-runeindskriften".]
- Babucke, Volker, Wolfgang Czysz og Klaus Düwel. "Ausgrabungen im frühmittelalterlichen Reihengräberfeld von Pforzen." *Antike Welt: Zeitschrift für Archäologie und Kulturgeschichte* 25 (1994), 114–18.
- . "Ausgrabungen im frühmittelalterlichen Reihengräberfeld von Pforzen (Landkreis Ostallgäu, Schwaben)." *Das archäologische Jahr in Bayern* 1993 (1994), 117–20.
- Bammesberger, Alfred. "The development of the runic script and its relationship to Germanic phonological history." I *Language Change and Language Structure: Older Germanic Languages in a Comparative Perspective*. Red. Toril Swan et al. Trends in Linguistics: Studies and Monographs 73. Berlin/New York: Mouton de Gruyter, 1994, 1–25.

- . “Notes on Medial and Final Vowels in the Ruthwell Cross Runic Inscription.” I ⇒ *Proceedings of the Third International Symposium on Runes and Runic Inscriptions*, 139–48.
- . “Two Archaic Forms in the Ruthwell Cross Inscription.” *English Studies* 75 (1994), 97–103.
- Barnes, Michael P. “On Types of Argumentation in Runic Studies.” I ⇒ *Proceedings of the Third International Symposium on Runes and Runic Inscriptions*, 11–29.
- . *The Runic Inscriptions of Maeshowe, Orkney*. Runrön 8. Uppsala: Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet, 1994. 298 s.
- . Anmeldelse av Jan Axelson, *Mellansvenska runristare* (1993). *Scandinavica* 33 (1994), 89–90.
- Benneth, Solbritt, et al., red. ⇒ *Runmärkt*.
- Beskow, Per. “Runor och liturgi.” I *Nordens kristnande i europeiskt perspektiv*. Ved Per Beskow og Reinhart Staats. Occasional Papers on Medieval Topics 7. Skara: Viktoria, 1994, 16–36.
- . “Runornas vittnesbörd: Om kristen hinsidestro i Norden.” *Signum: Katolsk orientering om kyrka, kultur och samhälle* 20 (1994), 111–14.
- Birkmann, Thomas. “Zum Namen **uifrþur** auf dem Runenstein von Malt.” I ⇒ *Proceedings of the Third International Symposium on Runes and Runic Inscriptions*, 203–15.
- Braunmüller, Kurt. “Some typological tendencies in the development of the noun phrase in Germanic languages.” I *Language Change and Language Structure: Older Germanic Languages in a Comparative Perspective*. Red. Toril Swan et al. Trends in Linguistics: Studies and Monographs 73. Berlin/New York: Mouton de Gruyter, 27–50.
- Brink, Stefan. “En vikingatida storbonde i södra Norrland.” *Tor: Tidsskrift för arkeologi* 26 (1994), 145–62. [Malsta-steinen (og Sunnå-steinen), Hälsingland.]
- Burström, Mats. “Forntida bruk av det förflutna: Tankar kring ett röse med runsten i Södermanland.” *Fornvännen* 89 (1994), 77–81. [Sö 47.]

- Cassidy, Brendan. ⇒ Howlett, David, og Brendan Cassidy.
- Christiansson, Hans. "Runstenar och kulturgränser." I *Kulturgränser — myt eller verklighet? En artikelsamling*. Red. Lars-Erik Edlund. DIABAS: Skrifter från Den dialektgeografiska databasen inom Institutionen för nordiska språk vid Umeå universitet 4. Umeå: Institutionen för nordiska språk, Umeå universitet, 1994, 79–104.
- Christophersen, Axel, og Sæbjørg Walaker Nordeide. *Kaupangen ved Nidelva: 1000 års byhistorie belyst gjennom de arkeologiske undersøkelserne på Folkebibliotekstomten i Trondheim 1973–1985*. Riksantikvarens skrifter 7. Trondheim: Riksantikvaren, 1994. 324 s. samt del 2 med 12 kart. [248: "Runematerialet"; 251, 257–58.]
- Czysz, Wolfgang. ⇒ Babucke, Volker, et al.
Developments Around the Baltic and the North Sea in the Viking Age: The Twelfth Viking Congress. Red. Björn Ambrosiani og Helen Clarke. Birka Studies 3. Stockholm: Riksantikvarieämbetet and Statens Historiska Museer, 1994. 320 s. [⇒Fellows-Jensen, ⇒Gräslund, ⇒Hagland, ⇒Jesch, ⇒Parsons, ⇒Peterson, ⇒Söderberg.]
- Düwel, Klaus. "Fibeln mit Runeninschrift." I (Hoops) *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde*. Red. Heinrich Beck et al. 2. utg. Berlin/New York: de Gruyter, 1994, bd. 8.5/6, 536–41.
- . "Le rune come segni magici." *Annali dell'Istituto Universitario Orientale di Napoli, Sez. Germanica*, Nuova serie 2.1–3 (1992; publ. 1994), 7–23. [Overs. av hans "Runen als magische Zeichen" (1992).]
- . Omtale av Sylvia Althaus, *Die gotländischen Bildsteine* (1993). *Germanistik* 35 (1994), 484–85.
- Düwel, Klaus, med bidrag fra Frauke Stein, Egon Felder, Günter Neumann, Dieter Quast og Benno Urbon. "Runische und lateinische Epigraphik im süddeutschen Raum zur Merowingerzeit." I ⇒*Runische Schriftkultur*, 229–308.
- Düwel, Klaus. ⇒ Babucke, Volker, et al.
- , red. ⇒ *Runische Schriftkultur*.
- Ekre, Rune, Carl Hylander og Rolf Sundberg. *Lödösefynd: ting från en medeltidsstad*. Lödöse: Stödförening för Lödöse Museum, 1994. 136 s. [66, 96, 99–100: runegjenstander.]

- Ertl, Karin. "Runen und Latein: Untersuchungen zu den skandinavischen Runeninschriften des Mittelalters in lateinischer Sprache." I ⇒ *Runische Schriftkultur*, 328–90.
- Fell, Christine E. "Anglo-Saxon England: A Three-Script Community?" I ⇒ *Proceedings of the Third International Symposium on Runes and Runic Inscriptions*, 119–37.
- Fellows-Jensen, Gillian. "From Scandinavia to the British Isles and Back Again. Linguistic Give-and-take in the Viking period." I ⇒ *Developments Around the Baltic and the North Sea in the Viking Age*, 253–68.
- Geake, Elisabeth. "Aethelburg knew me ..." *New Scientist* nr. 1920 (9. april 1994), 9. [Hackness-korset.]
- Graham, Timothy. "Robert Talbot's 'old saxonice bede'." *Cambridge Bibliographical Society Newsletter* 9 (vår 1994), 6–7. [Runer i BL Cotton MS Domitian ix.]
- Graham-Campbell, James, red. *Cultural Atlas of the Viking World*. Ved Colleen Batey, Helen Clarke, R. I. Page og Neil S. Price. Abingdon, Oxfordshire: Andromoda Oxford, 1994. 240 s. [100–20: "Learning and Religion", ved R. I. Page; tysk utg.: *Die Wikinger*, Weltatlas der alten Kulturen (München: Christian, 1994), 240 s.]
- Green, Rolf. "Runmärkt på Falbygden." *Falbygden, Årsbok* (Falköping) 48 (1994), 7–136.
- Gräslund, Anne-Sofie. "Hon redde sig själv, vikingatidens kvinna." *Forskning och framsteg* 1994.7, 28–33.
- . "Rune Stone — On Ornamentation and Chronology." I ⇒ *Developments Around the Baltic and the North Sea in the Viking Age*, 117–31.
- . *Runstensstudier*. Uppsala: (privat trykk), 1994. [100 s.] [Opptr. av hennes artikler i *Tor* 21, 22, 23 og 24 (1987, 1989, 1991, 1992): "Runstenar, bygd och gravar", "'Gud hjälpe nu väl hennes själ': Om runstenskvinnorna ...", "Runstenar — om ornamentik och datering", "Runstenar — om ornamentik och datering II".]
- Grønvik, Ottar. "Bøylenålene fra Udby og Nøvling: To runeinnskrifter fra tidlig urnordisk tid." I ⇒ *Proceedings of the Third International Symposium on Runes and Runic Inscriptions*, 45–57.

- . “Kan de gamle runeinnskriftene fortelle oss noe om begravelser-
riter og om kontakten med de døde i førkristen tid i Norden?” I
Myte og ritual i det førkristne Norden: Et symposium. Red. Jens
Peter Schjødt et al. Odense: Odense Universitetsforlag, 1994, 41–
62.
- . “Zur Deutung der Runeninschrift von Westeremden B.” I ⇒*Pro-
ceedings of the Third International Symposium on Runes and Runic
Inscriptions*, 95–103.
- . “Zwei Runenbrakteaten aus Jütland.” I ⇒*Studien zum Altgerma-
nischen*, 157–72. [Over Hornbæk, Lindkær.]
- Gustavson, Helmer. “Latin and Runes in Scandinavian runic inscrip-
tions.” I ⇒*Runische Schriftkultur*, 313–27.
- . “Om Runfynd 1993.” *Fornvännen* 89 (1994), 279.
- . “Runorna och det latinska språket.” I ⇒*Runmärkt*, 127–41.
- . “Runsk latinitet.” I ⇒*Medeltida skrift- och språkkultur*, 61–77.
- Gustavson, Helmer, og Sven-Göran Hallonqvist. “Dalrunorna: En
vidareutveckling av de medeltida runorna?” I ⇒*Runmärkt*, 157–76.
- Gustavson, Helmer, et al., red. ⇒ *Runmärkt*.
- Hagland, Jan Ragnar. “Les découvertes d’inscriptions runiques de Ber-
gen et Trondheim: Marques de propriété, relations commerciales et
croyances magico-religieuses.” *Proxima Thulé: Revue d’études nor-
diques* 1 (1994), 123–34.
- . “The Dublin Runes.” I ⇒*Developments Around the Baltic and
the North Sea in the Viking Age*, 302–04.
- . “Note om namn på to runesteinar: Frå Gran på Hadeland og Ni-
daros domkyrkje.” *Studia anthroponymica Scandinavica* 12 (1994),
33–38. [N 63, N 508.]
- . “Runer frå bygrunnen i Trondheim og mangelen på daterte inn-
skrifter frå ca. 1050–1150.” I ⇒*Proceedings of the Third Interna-
tional Symposium on Runes and Runic Inscriptions*, 253–67.
- . “‘Torkjel myntmästare sänder dig peppar.’ Köpenskap och han-
del.” I ⇒*Runmärkt*, 82–90.
- Hallonqvist, Sven-Göran. “Primstaven: En runalmanacka.” I ⇒*Run-
märkt*, 177–93.
- . ⇒ Gustavson, Helmer, og Sven-Göran Hallonqvist.

- Heizmann, Wilhelm. "Fløksand." I (Hoops) *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde*. Red. Heinrich Beck et al. 2. utg. Berlin/New York: de Gruyter, 1994, bd. 9.1/2, 216–21.
- Hellberg, Staffan. Omtale av Jan Axelson, *Mellansvenska runristare* (1993). *Arkiv för nordisk filologi* 109 (1994), 239.
- Herschend, Frands. *The Recasting of a Symbolic Value — Three Case Studies on Rune-Stones*. Occasional Papers in Archaeology 3. Uppsala: Societas Archaeologica Upsaliensis, 1994. 123 s.
- Holten, Ola J. "Runeinnskrifta i Tingvollkyrkja sett i eit større nordisk mønster for kyrkjeleg og seinmiddelaldersk runeristing." *Du mitt Nordmøre* (Nordmøre mållag) 1994, 74–91. [Delvis *somnia vana*, inkluderer *Kensingtonia*.]
- Howlett, David, og Brendan Cassidy. "Some Eighteenth-Century Drawings of the Ruthwell Cross." *Antiquaries Journal* 72 (1992, publ. 1994), 102–17.
- Hule, Mikkel. "De historiske sten." *Skalk* 1994.2, 18–27.
- Hylander, Carl. ⇒ Ekre, Rune, et al.
- Haavaldsen, Anne, og Espen S. Ore. *Runer i Bergen: Foreløpige resultater fra prosjektet "Databehandling av runeinnskrifter ved Historisk museum i Bergen"*. Humanistisk datasenter, Senterrapport 64. Bergen: Humanistisk datasenter, 1994. 40 s.
- Jesch, Judith. "Runic Inscriptions and Social History: Some Problems of Method." I ⇒ *Proceedings of the Third International Symposium on Runes and Runic Inscriptions*, 149–62.
- . "Skaldic and Runic Vocabulary and the Viking Age: a Research Project." I ⇒ *Developments Around the Baltic and the North Sea in the Viking Age*, 294–301.
- Johansen, Birgitta. "Draken i landskapet." *Kulturmiljøvård* 1994.5, 50–55. [Runesteinsdyret/slangen.]
- Johansson, Karl G. "Rúnafundirnir í Bergen." *Málting: Tíðarrit um føroyskt mál og málvísindi* 11, årgang 4.2 (1994), 2–10.
- Johansson, Karl G., Monica Johansson og Lena Rogström. "Bohusläns runinskrifter — runor i gränslandet." I *Från runor till Modesty Blaise: Populärvetenskapliga föreläsningar hållna under Humanistdagarna den 22–23 oktober 1994*. Humanistdag-boken 7. Göteborg:

- Humanistiska fakultetsnämnden, Göteborgs universitet, 1994, 119–30.
- . “De bohuslänska runinskrifterna.” *Bohuslän, Årsbok* 1994, 67–94.
- Johansson, Monica. ⇒ Johansson, Karl G., et al.
- Johnsen, Ingrid Sanness. “Orm äger säcken — Solveig äger dessa trådar: Märklappar med runinskrift.” I ⇒*Runmärkt*, 91–96.
- Jones-Baker, Doris. “Graffiti of runic inscriptions and the associated drawings of two human heads, St Gabriel’s chapel in the crypt, Canterbury Cathedral.” *Antiquaries Journal* 72 (1992, publ. 1994), 183–87, 191–92 (noter).
- Kara, Michał. “Skandynawski skarb złotych przedmiotów z przelomu starożytności i średniowiecza z miejscowości Wapno, woj. Pilskie. (Scandinavian treasure of golden objects from between ancient times and the Middle Ages found at Wapno, Pila district).” *Przegląd Archeologiczny* 42 (1994), 73–110. [Brakteater.]
- Karlenby, Leif. *Runstensbroar: En arkeologisk undersökning inför utbyggnaden av optokabelnät, Vassunda-tomta, Vassunda och Knivsta socknar, Uppland*. Riksantikvarieämbetet, Byrån för arkeologiska undersökningar, UV-Uppsala rapport 1994:63. Uppsala: Riksantikvarieämbetet, 1994. 13 s. [U 474–75.]
- Kjær, Iver. “Runer og revner i Blekinge og bag voldene: Oldgranskeren Finnur Magnússons berømmelse og nederlag.” I *Guldalderhistorier: 20 nærbilleder af perioden 1800–1850*. Red. Bente Scavenius. København: Gyldendal, 1994, 126–33. [Runamo; engelsk utg.: *The Golden Age in Denmark*; tysk utg.: *Das goldene Zeitalter in Dänemark*.]
- . *Runes and Immigrants in America: The Kensington Stone, The World’s Columbian Exposition in Chicago and Nordic Identity*. The Nordic Roundtable Papers 17. Minneapolis, Minn.: Center for Nordic Studies, University of Minnesota, 1994. 31 s. [Rev. og utvidet overs. av hans “Runer og indvandrere i Amerika” (1993).]
- Knirk, James E. “Kung Sverre, biskop Ragnar, Tore Fager ...: Historiska personer i norska runinskrifter.” I ⇒*Runmärkt*, 97–104.

- . “Learning to Write with Runes in Medieval Norway.” I ⇒ *Medeltida skrift- och språkkultur*, 169–212.
- . “Runes from Trondheim and a Stanza by Egill Skalla-Grímsson.” I ⇒ *Studien zum Altgermanischen*, 411–20.
- . Anmeldelse av Kjell Aartun, *Runer i kulturhistorisk sammenheng* (1994). *Scandinavian Studies* 66 (1994), 618–20.
- , red. ⇒ *Proceedings of the Third International Symposium on Runes and Runic Inscriptions*.
- Kousgård Sørensen, John. “Nye vikingetidsnavne.” I ⇒ *Vikingetidens sted- og personnavne*, 187–99.
- Larsson, Mats G., med bidrag av Rune Edberg. ... *Han for österut till Gårdarrike: Nordborna och Ryssland under vikingatiden*. Sigtuna museers skriftserie 4. Sigtuna: Sigtuna museer, 1994. 50 s. [28–29: “Runstenar och sagor berättar”; 31–33: “De dogo söderut i Särkland”; 47–49: “Rysslandsfarare från Sigtunatrakten — ett utflyktsförslag”.]
- Lendinara, Patrizia. “Considerazioni sulla scrittura dei Germani in Venanzio Fortunato.” *Istituto Universitario Orientale di Napoli, Annali, Sez. Germanica*, Nuova serie 2.1–3 (1992, publ. 1994), 25–49.
- . “Wulfila as the Inventor of the Gothic Alphabet: The Tradition in Late Antiquity and the Middle Ages.” *General Linguistics* 32 (1992, publ. 1994), 217–25.
- Lerche Nielsen, Michael. “Brugen af R-runen som vokaltegn i vikingetidens runeindskrifter.” *Selskab for Nordisk Filologi, København, Årsberetning 1992–1993* (1994), 76–88.
- . “Fremmed indflydelse i det danske runemateriales personnavneforråd.” I ⇒ *Vikingetidens sted- og personnavne*, 165–85.
- Liberman, Anatoly. Anmeldelse av *Personnamn i nordiska och andra germanska fornspråk*, red. Lena Peterson (1993). *Scandinavian Studies* 66 (1994), 463–66.
- Louis-Jensen, Jonna. “Norrøne navnegåder.” *Nordica Bergensia* (Nordisk institutt, Universitetet i Bergen) 4 (1994), 35–52. [A 104 Bø gamle kirke, Telemark; runediktene.]
- Lundberg, Stig, og Tom Neill. “Förnyad diskussion om ‘Eskilstuna-kistorna’.” *Fornvännen* 89 (1994), 145–59.

- Lundeby, Einar. "Urnordisk *salu*." I *hans Norsk og nordisk: Femten studier i språkhistorie og språknormering; Festskrift på 80-årsdagen 3. oktober 1994*. Red. Ernst Håkon Jahr og Geirr Wiggen. Oslo: Novus, 1994, 222–29. [Opptr. av *Maal og Minne* 1982, 33–41.]
- Markali, Kjersti. "Kättilbjörn, Ingegärd, Peder och Lucia: Personnamn i runinskrifter." I \Rightarrow *Runmärkt*, 142–49.
- Marold, Edith. Anmeldelse av Svante Lagman, *De stungna runorna* (1990). *Skandinavistik* 24 (1994), 54–55.
- Medeltida skrift- och språkkultur: Nio föreläsningar från ett symposium i Stockholm våren 1992*. Bd. 2 av *Nordisk medeltidsliteracy i ett diglossiskt och digrafiskt perspektiv*. Red. Inger Lindell. *Runica et Mediævalia, Opuscula* 2. Stockholm: Medeltidsseminariet och Institutionen för nordiska språk vid Stockholms universitet, 1994. 228 s. [\Rightarrow Gustavson, \Rightarrow Knirk, \Rightarrow Ohlsson.]
- Meulengracht Sørensen, Preben. \Rightarrow Steinsland, Gro, og P. M. S.
- Mickevicius, Arturas. "The Vikings in the Eastern Baltic: Some Runic and Archaeological Evidence." I *Aktuell Arkeologi*, bd. 4. Red. Katherine Hauptman Wahlgren. *Stockholm Archaeological Reports* 29. Stockholm: Department of Archaeology, University of Stockholm, 1994, 87–101.
- Miller, D. Gary. *Ancient Scripts and Phonological Knowledge*. Amsterdam Studies in the Theory and History of Linguistic Science, Series IV: Current Issues in Linguistic Theory 116. Amsterdam/Philadelphia: Benjamins, 1994. xvi+139 s. [Kap. 5, 61–83: "The Runic Alphabet".]
- Mitchell, Mark. "Corpus of English Runes: Introduction and Runic Inscriptions." *Maskinskrevet undervisningskompendium for Engelsches Seminar/Department of English, University of Basel*. Basel: (privat trykk), 1994. 270 s.
- Møller, H. M. *Bibelen, mejslet i sten, står i Jelling!* Charlottenlund: (privat trykk); dist. Charlottenlund Bog & Idé, 1994. [4 bl.] [Bildeframstillingene på DR 42.]
- Naumann, Hans-Peter. "*Hann var manna mestr óníðingr*: Zur Poetizität metrischer Runeninschriften." I \Rightarrow *Studien zum Altgermanischen*, 490–502.

- Nielsen, Hans Frede. "Ante-Old Frisian: A Review." *North-Western European Language Evolution (NOWELE)* 24 (aug. 1994), 91–136.
- . "The Beginnings of a 'Frisian' Runic Corpus." *Philologia Frisica* 1993 (1994; *Lezingen fan it trettjinde frysk filologekongres 20, 21 en 22 oktober 1993*), 210–22.
- . "On the Dialectical Split of Ingvaeonic West Germanic from the Early Runic Language of Scandinavia." I ⇒ *Runische Schriftkultur*, 117–27.
- . Anmeldelse av Orrin W. Robinson, *Old English and Its Closest Relatives* (1992). *Rask: Internationalt tidsskrift for sprog og kommunikation* (Odense) 1 (okt. 1994), 123–26.
- Nielsen, Michael Lerche. ⇒ Lerche Nielsen, Michael.
- Nordeide, Sæbjørg Walaker. ⇒ Christophersen, Axel, og S. W. N. *Odlingslandskap och fångstmark: En vänbok till Klas-Göran Selinge*. Red. Ronnie Jensen. Stockholm: Riksantikvarieämbetet, 1994. 350 s. [⇒Rahmqvist, ⇒Strid, ⇒Åhlén.]
- Ohlsson, Stig Örjan. "Why didn't the vikings just go on writing as their ancestors did? A survey of the runic tradition, with emphasis on the break between older and younger futhark." I ⇒ *Medeltida skrift- och språkkultur*, 79–102.
- Okasha, Elisabeth. "The Commissioners, Makers and Owners of Anglo-Saxon Inscriptions." *Anglo-Saxon Studies in Archaeology and History* 7 (1994), 71–77.
- Ore, Espen S. ⇒ Haavaldsen, Anne, og Espen S. Ore.
- Owe, Jan. "Svensk runristningsförteckning." Stockholm: (privat tryck), 1994. 79 s.
- Page, R. I. "English Runes Imported into the Continent." I ⇒ *Runische Schriftkultur*, 176–94.
- . "Runes in East Anglia." I ⇒ *Proceedings of the Third International Symposium on Runes and Runic Inscriptions*, 105–17.
- . ⇒ Graham-Campbell, James, red.
- Palm, Rune. "Vem kunde läsa och skriva runor under medeltiden?" I ⇒ *Runmärkt*, 53–61.

- Pamp, Bengt. Omtale av *Personnamn i nordiska och andra germanska fornspråk*, red. Lena Peterson (1993). *Arkiv för nordisk filologi* 109 (1994), 255.
- Parsons, David. "Anglo-Saxon Runes in Continental Manuscripts." I ⇒*Runische Schriftkultur*, 195–220.
- . "Sandwich: the Oldest Scandinavian Rune-stone in England?" I ⇒*Developments Around the Baltic and the North Sea in the Viking Age*, 310–20.
- Pernler, Sven-Erik. "'Lafrans gjorde denna kyrka': Runor i kyrkomiljöer." I ⇒*Runmärkt*, 105–18.
- Peterson, Lena. "Björn, Kalv och Vädur — gamla bondenamn i Uppland." *Namnspalten i UNT* [= *Uppsala Nya Tidning*] 12 (1994), 7.
- . "The Graphemic System of the Staveless Runes." I ⇒*Proceedings of the Third International Symposium on Runes and Runic Inscriptions*, 223–52.
- . "On the relationship between Proto-Scandinavian and Continental Germanic personal names." I ⇒*Runische Schriftkultur*, 128–75.
- . "Runorna som skriftsystem." I ⇒*Runmärkt*, 62–74.
- . "Scandinavian Runic-text Data Base: a Presentation." I ⇒*Developments Around the Baltic and the North Sea in the Viking Age*, 305–09.
- . *Svenskt runordsregister*. 2. utg. Runrön 2. Uppsala: Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet, 1994. vii+79 s.
- Philippa, Marlies, og Aad [Arend] Quak. *Runen: Een helder alfabet uit duistere tijden*. Amsterdam: Rap, 1994. 165 s.
- Polomé, Edgar C. "Brakteaten und die germanische Religionsgeschichte — Probleme einer wechselseitigen Interpretation." I *Iconologia Sacra: Mythos, Bildkunst und Dichtung in der Religions- und Sozialgeschichte Alteuropas: Festschrift für Karl Hauck zum 75. Geburtstag*. Red. Hagen Keller og Nikolaus Staubach. Berlin/New York: de Gruyter, 1994, 91–102.
- Proceedings of the Third International Symposium on Runes and Runic Inscriptions, Grindaheim, Norway, 8–12 August 1990*. Red. James E. Knirk. Runrön 9. Uppsala: Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet, 1994. 303 s.

- Quak, Arend. "Die friesischen Inschriften im Spiegel Kontinental-Angelsächsischer Wechselbeziehung." I ⇒ *Runische Schriftkultur*, 221–28.
- . "Zur Inschrift von Westeremden B." I ⇒ *Proceedings of the Third International Symposium on Runes and Runic Inscriptions*, 83–93.
- . ⇒ Philippa, Marlies, og Aad Quak.
- Rahmqvist, Sigurd. "Runstenar och bebyggelse." I ⇒ *Odlingslandskap och fångstmark*, 285–89. [U 43–45.]
- Randsborg, Klavs. "Ole Worm: An Essay on the Modernization of Antiquity." *Acta Archaeologica* (København) 65 (1994), 135–69. [136–39: "On runestone studies".]
- Raschellà, Fabrizio D. "Rune e alfabeto latino nel Trattato grammaticale di Óláfr Þórðarson." I *Sagnaþing helgað Jónasi Kristjánssyni sjötugum 10. apríl 1994*. Red. Gísli Sigurðsson et al. Reykjavík: Hið Íslenska Bókmenntafélag, 1994, 679–90.
- Roesdahl, Else. "Les fortifications circulaires de l'époque viking au Danemark." *Proxima Thulé: Revue d'études nordiques* 1 (1994), 25–50. [40–44: DR 41–42 Jelling 1–2.]
- Rogström, Lena. ⇒ Johansson, Karl G., et al.
- Rostvik, Allan. Anmeldelse av *Personnamn i nordiska och andra germanska fornspråk*, red. Lena Peterson (1993). *Namn och Bygd* 82 (1994), 155–58.
- Roth, Helmut. "Runenkunde und Archäologie: Bemerkungen zu den süddeutschen Runenfunden." I ⇒ *Runische Schriftkultur*, 309–12.
- Runische Schriftkultur in kontinental-skandinavischer und -angelsächsischer Wechselbeziehung: Internationales Symposium in der Werner-Reimers-Stiftung vom 24.–27. Juni 1992 in Bad Homburg*. Red. Klaus Düwel. Ergänzungsbände zum Reallexikon der Germanischen Altertumskunde 10. Berlin/New York: de Gruyter, 1994. x+408 s.
- Runmärkt: Från brev till klotter: Runorna under medeltiden*. Red. Solbritt Benneth, Jonas Ferenius, Helmer Gustavson og Marit Åhlén. Stockholm: Carlssons, 1994. 213 s. [Jf. Åhlen, Marit, *Runmärkt*.]
- Salberger, Evert. "Miomu: Estniskt önamn på Lerkaka-stenen." *Sydsvenska ortnamnssällskapetets årsskrift* 1994, 84–100.
- . "Relativsats på Dalum-stenen." *Västgötalitteratur* 1994, 19–38.

- . “Runsv. *Bænkfríðr* och fisl. *bekkjarbót* etc.” *Gardar: Ársbok för Samfundet Sverige-Island i Lund-Malmö* 25 (1994), 21–25. [Sö 286.]
- . “Utará: Ett runsvenskt personnamn.” *Ortnamnssällskapets i Uppsala årsskrift* 1994, 19–29.
- Sawyer, Birgit. “Appendix: the evidence of Scandinavian runic inscriptions.” (Tillegg til Peter Sawyer, “Cnut’s Scandinavian empire”, 10–22.) I *The Reign of Cnut: King of England, Denmark and Norway*. Red. Alexander R. Rumble. Studies in the Early History of Britain: Makers of England. London: Leicester University Press; Rutherford, N.J.: Fairleigh Dickinson University Press, 1994, 23–26.
- . “Kampen om Thyre Danebod.” *Siden Saxo* 11.4 (1994), 36–41. [DR 41–42 Jelling 1–2; DR 26, 29, 34.]
- . “Sigtuna — A Border Town.” I ⇒ *Proceedings of the Third International Symposium on Runes and Runic Inscriptions*, 163–77.
- Schneider, Karl. *Rünstafas: Runische Zeugnisse zur Sprach-, Kultur- und Religionsgeschichte vor allem der Angelsachsen: Aufsätze und Rezensionen 1956–1993*. Münster: Nodus, 1994. 427 s. [Oppt. av 13 artikler og 8 bokanmeldelser.]
- Schönbeck, Mattias. “En runinskrift från yngre romersk järnålder. Ett uppländskt fynd på keramik.” *Fornvännen* 89 (1994), 107–09.
- Secher, Karsten. ⇒ Arneborg, Jette, og Karsten Secher.
- Seebold, Elmar. “Das erste Auftreten germanischer Bildelemente und Runen auf Goldbrakteaten der Völkerwanderungszeit.” I ⇒ *Studien zum Altgermanischen*, 601–18.
- . “Die sprachliche Deutung und Einordnung der archaischen Runeninschriften.” I ⇒ *Runische Schriftkultur*, 56–94.
- Seim, Karin Fjellhammer. “Var futharken en magisk formel i middelalderen? Testing av en hypotese mot innskrifter fra Bryggen i Bergen.” I ⇒ *Proceedings of the Third International Symposium on Runes and Runic Inscriptions*, 279–300.
- Sibley, Jane T. “The Kensington Stone: A 14th or 19th Century Inscription?” *The Ancient American* 1.6 (1994), 31–32.
- Simonsson, Eva. “Några reflexioner kring runstenen vid Anundshög.” *Västmanlands fornminnesförening och Västmanlands läns museum, årsskrift* 71 (1994), 76–82.

- Snædal, Thorgunn. "Vardagsliv och visdomsord: Runorna i Norden från urtid till nutid." I ⇒*Runmärkt*, 9–32.
- Spurkland, Terje. "'Gyda säger att du skall gå hem!' Runor i medeltidens vardag." I ⇒*Runmärkt*, 75–81.
- . "'Måtte Herren hjelpe den mann som ristet disse runer og likeså han som leser dem!'" Et mentalitetshistorisk blick på 'skrive' og 'lese' i norsk middelalder." *Norsk lingvistisk tidsskrift* 12 (1994), 3–15.
- . "K and B: One Grapheme or Two?" I ⇒*Proceedings of the Third International Symposium on Runes and Runic Inscriptions*, 269–78.
- Steinsland, Gro, og Preben Meulengracht Sørensen. *Menneske og makter i vikingenes verden*. Oslo: Universitetsforlaget; Bokklubben Kunnskap og Kultur, 1994. 223 s. [17–22 et passim: "Språket og runer", runeinnskrifter.]
- Stoklund, Marie. "Malt-stenen — en revurdering." I ⇒*Proceedings of the Third International Symposium on Runes and Runic Inscriptions*, 179–202.
- . "Myter, runer og tolkning." I *Myte og ritual i det førkristne Norden: Et symposium*. Red. Jens Peter Schjødt et al. Odense: Odense Universitetsforlag, 1994, 159–74.
- . "Napasut-runeindskriften." *Grønlandsk kultur- og samfundsforskning* 1994, 222–28 og 259 ("Abstract").
- . "Nordbornas efterlämnade runinskrifter på Grönland." I ⇒*Runmärkt*, 150–56.
- . "Runer 1993/Runes 1993." *Arkæologiske udgravninger i Danmark* 1993 (1994), 259–74.
- . "Von Thorsberg nach Haithabu. Ein Überblick über die dänischen Inschriften unter besonderer Berücksichtigung der möglichen Spuren von kulturellen und sprachlichen Kontakten nach außen." I ⇒*Runische Schriftkultur*, 95–116.
- Strandberg, Svante. "Om förhållandet mellan run-antroponymer och ortnamnsförleder. En förberedande undersökning." I ⇒*Vikingetidens sted- og personnavne*, 141–64.
- Strid, Jan Paul. "Till tolkningen av Högstenableckets rungalder." I ⇒*Odlingslandskap och fångstmark*, 303–08.

- Stroh-Wollin, Ulla. "Varför säger vi *som*? Om inbrytningen av runsvenskt *sum* i funtionen som relativpartikel." *Språk och Stil: Tidskrift för svensk språkforskning*, ny följd 4 (1994 [utkommet 1995]), 99–131.
- Studien zum Altgermanischen: Festschrift für Heinrich Beck*. Red. Heiko Uecker. Ergänzungsbände zum Reallexikon der Germanischen Altertumskunde 11. Berlin/New York: de Gruyter, 1994. xvi+760 s. [⇒Grønvik, ⇒Knirk, ⇒Naumann, ⇒Seebold.]
- Stålbom, Göran. *Runristningar: Från spjutspetsen i Stabu till Anna i Älvdalen*. Stockholm: Fabel, 1994. 206 s.
- Sundberg, Rolf. ⇒ Ekre, Rune, et al.
- Svensson, Eva. ⇒ Andersson, Sofia, og Eva Svensson.
- Syrett, Martin. *The Unaccented Vowels of Proto-Norse*. North-Western European Language Evolution (NOWELE), Supplement 11. Odense: Odense University Press, 1994. 323 s.
- Söderberg, Barbro. "Cultural Progression: Latin and Runic Writing." I ⇒*Developments Around the Baltic and the North Sea in the Viking Age*, 247–52.
- . "Varför skriver vi inte med runor i dag? Skrift och språk i medeltidens Sverige." I ⇒*Runmärkt*, 41–52.
- Sørensen, John Kousgård. ⇒ Kousgård Sørensen, John.
- Sørensen, Preben Meulengracht. ⇒ Steinsland, Gro, og P. M. S.
- Vannebo, Kjell Ivar. "Hva vet vi om lese- og skriveferdigheten i Norge i middelalderen?" *Maal og Minne* 1994, 5–23.
- Vikingetidens sted- og personnavne: Rapport fra NORNAs 22. symposium i København 14.–16. januar 1993*. NORNA-rapporter 54. Red. Gillian Fellows-Jensen og Bente Holmberg. Uppsala: NORNA-förlaget, 1994. 228 s. [⇒Kousgård Sørensen, ⇒Lerche Nielsen, ⇒Strandberg.]
- Westlund, Börje. "Runorna och den latinska skriften." I ⇒*Runmärkt*, 119–26.
- Wicker, Nancy L. "Bracteate Workshops and Runic Literacy: Testimony from the Distribution of Inscriptions." I ⇒*Proceedings of the Third International Symposium on Runes and Runic Inscriptions*, 59–81.

- Widmark, Gun. "Birkasvenskan — fanns den?" *Arkiv för nordisk filologi* 109 (1994), 173–216.
- Williams, Henrik. "The Non-Representation of Nasals before Obstruents: Spelling Convention or Phonetic Analysis?" I ⇒ *Proceedings of the Third International Symposium on Runes and Runic Inscriptions*, 217–22.
- . "Runsvenska namnproblem 2: Det runsvenska mansnamnet *Øysl* (?) och det fornsvenska *Asle*." *Studia anthroponymica Scandinavica* 12 (1994), 5–31.
- . Anmeldelse av *Old English Runes and their Continental Background*, red. Alfred Bammesberger (1991). *Amsterdamer Beiträge zur älteren Germanistik* 40 (1994), 249–61.
- Wilson, Lars. *Runstenar och kyrkor: En studie med utgångspunkt från runstenar som påträffats i kyrkmiljö i Uppland och Södermanland*. Occasional Papers in Archaeology 8. Uppsala: Societas Archaeologica Upsaliensis, 1994. 143 s.
- Wulf, Fred. "Runenmeisternamen." I ⇒ *Proceedings of the Third International Symposium on Runes and Runic Inscriptions*, 31–43.
- Zachrisson, Torun. "The Odal and its Manifestation in the Landscape." *Current Swedish Archaeology* 2 (1994), 219–38. [222–25, 233–34: arv og odel i runeinnskrifter.]
- Åhlén, Marit. "En nyfunnen eller återfunnen runsten?" I ⇒ *Odlingslandskap och fångstmark*, 347–50. [U Hammarby, funnet 1991.]
- . "Runinskrifter." I *Kulturminnen och kulturmiljövård*. Red. Klas-Göran Selinge. Stockholm: Sveriges Nationalatlas, 1994, 44–47. (Engelsk overs.: *Cultural Heritage and Preservation*.)
- . "Runinskrifter i Hälsingland." *Bebyggelsehistorisk tidskrift* 27 (1994 [trykt 1995]), 33–50.
- . *Runmärkt: Från brev till klotter: Runorna i vardagslag och kyrkoliv under medeltiden*. Red. Solbritt Benneth et al. Stockholms Medeltidsmuseum, katalog 6. Stockholm: Stockholms Medeltidsmuseum; Riksantikvarieämbetet, 1994. 36 s. [Også engelsk, tysk og finsk utg.]
- . "Runor: Värmland har nu sex kända runstenar." *Populär arkeologi* 1994.4, 12–14.

———. “Runstensvård och fadderverksamhet.” *Kulturmiljøvård* 1994.4, 32–35.

Åhlén, Marit, et al., red. ⇒ *Runmärkt*.

Åneman, Claes. Anmeldelse av *Personnamn i nordiska och andra germanska fornspråk*, red. Lena Peterson (1993). *Studia anthroponymica Scandinavica* 12 (1994), 142–45.

Kensingtonia:

Chapman, Paul H. *Spirit Pond Runestones: A Study in Linguistics*. = *Epigraphic Society, Occasional Publications* 22.2 (1994). iv+60 s.

Covey, Cyclone. “The Oklahoma Runestone.” *The Ancient American* 1.6 (1994), 4–7. [Heavener-innskriften.]

Hall, Robert A., Jr. *The Kensington Rune-Stone, Authentic And Important: A Critical Edition*. Edward Sapir Monograph Series in Language, Culture, and Cognition 19. Lake Bluff, Ill.: Jupiter, 1994 [utkommet 1995]. xvii+137 s.

⇒Holten, Ola J. [Med avsnitt om Kensington-steinen.]

⇒Kjær, Iver, *Runes and Immigrants in America*.

Leuthner, Margaret B. “Kensington Runestone.” *The Ancient American* 1.6 (1994), 28–30.

Nilsestuen, Rolf M. *The Kensington Runestone Vindicated*. Lanham, Md.: University Press of America, 1994 [utkommet 1995]. xviii+203 s.

⇒Sibley, Jane T.

Thompson, Gunnar. *American Discovery: Our Multicultural Heritage*. Seattle, Wash.: Argonauts Otmi, 1994. xviii+396 s. [274: Kensington-steinen, Spirit Pond-steinene.]

“Wikingen in Massachusetts.” *GEO* (Hamburg) 1994.1, 166–67. [Bourne-stein.]

Somnia vana:

Knauer, Dietrich. *Die Rätsel der Runen-Inschriften im älteren Futhark: Herkunft der Runen — Entzifferung — Ausdeutung*. Karlsruhe: (privat trykk), 1994. 116 s.

Aartun, Kjell. *Runer i kulturhistorisk sammenheng: En fruktbarhets-*

kultisk tradisjon. Oslo: Pax, 1994. 139 s. [Tolkning av eldre rune-innskrifter som semittiske tekster.]

Esoterica:

Blanchard, Robert. *Rune Journey: Pathway to Yggdraszl*. Red. Thorguard Templar. Palm Springs, Calif.: International Guild of Occult Sciences Research Society, 1994. 112 s.

Bridgehead, Jason. *Rune Sex Gymnastics: Body Work for Sportsmen and Magickians*. Reading: Coxland, 1994. 72 s.

Cooper, D. Jason. *Esoteric Rune Magic: The Elder Futhark in Magic, Astral Projection and Spiritual Development*. St. Paul, Minn.: Llewellyn, 1994. 208 s.

Eason, Cassandra. *Rune Divination for Today's Woman*. London: Foulsham, 1994. 141 s.

Fowler, Christopher. *Runen: Eine neue Dimension von Horror*. Bergisch Gladbach: Lübbe, 1994.

Gitlin-Emmer, Susan. *Runes: Signs of the Goddess — A Woman's Guide*. London: Souvenir, 1994. 144 s.

Howard, Michael. *The Mysteries of the Runes*. Newbury, Berks.: Capall Bann, 1994. 204 s.

Johansson, Jens, og Garth Kelston. *Runes: An Introduction*. Reading: Coxland, 1994. 48 s.

King, Bernard. *Die Runen*. Overs. Ralph Tegtmeier. Braunschweig: Aurum, 1994. 176 s. [Overs. av hans *Elements of the Runes* (1993).]

Robin, Jacques. *Les runes divinatoires: Manuel de pratique immédiate*. Paris: Dervy, 1994.

Rune Magick Northumbrian. Intro. Thorguard Templar. Palm Springs, Calif.: International Guild of Occult Sciences Research Society, 1994. 98 s.

Rune Power: Runic Power Course, 18 Lessons. Red. Thorguard Templar. Palm Springs, Calif.: International Guild of Occult Sciences Research Society, 1994. 220 s.

Runes Decoder. Red. Stefan Mager. Australia: Dynamo House; dist. Leatherhead, Surrey: Natural Magic, 1994. 6 s.

- Thorsson, Edred. *Runelore: Manuel de runologie ésotérique*. Overs. Anne-Laure og Arnaud d'Apremont. Puiseaux: Pardès, 1994. 284 s. [Overs. av *Runelore: A Handbook of Esoteric Runology* (1987).]
- Thrand, Alex [pseud.]. *Runorna: Skrivtecken & Magi*. Malmö: Valkyria, 1994. 93 s.

James E. Knirk, Runarkivet, Oslo
Jan Axelson, Runverket, Stockholm

Supplement til runebibliografiene 1990–93

1990:

- Bonte, Wolfgang. Omtale av Peter Pieper, *Die Weser-Runenknochen* (1989). *Archiv für Kriminologie* 186 (1990), 123.
- . Omtale av Peter Pieper, *Die Weser-Runenknochen* (1989). *Zentralblatt Rechtsmedizin* 33 (1990), 602–03.
- Capelle, Torsten. Anmeldelse av Peter Pieper, *Die Weser-Runenknochen* (1989). *Nachrichten aus Niedersachsens Urgeschichte* 59 (1990), 289–91.
- Gahrn, Lars. “En runsten och ett tänkespråk.” I *Flabäck och Björkeris: Några bidrag till Nordhallands historia*. Mölndal: (privat trykk), 1990, 15–18. [Opptr. fra *Vår Bygd, årsbok för Nordhallands Hembygdsförening* 1986; sen 1800-talls runeinnskrift på Tölö.]
- Gannholm, Tore. *Gutarnas Historia: från förhistorisk tid till den slutliga svenska annekteringen 1679*. Stånga: (privat trykk), 1990. 224 s. [48–49: Moos-spydspiss, Kylver-steinen; 95–96: runesteiner fra vikingtiden; *somnia vana*.]
- Holloway, Julia Bolton. “Crosses and Boxes: Latin and Vernacular.” I *Equally in God's Image: Women in the Middle Ages*. Red. Julia Bolton Holloway et al. New York: Lang, 1990, 58–87. [Franks Casket, St. Cuthbert's Coffin, Ruthwell-kors og Bewcastle-kors.]

1991:

- Behr, Charlotte. *Die Beizeichen auf den völkerwanderungszeitlichen Goldbrakteaten*. Europäische Hochschulschriften, Reihe 38: Archäologie 38. Frankfurt am Main/Bern/New York/Paris: Lang, 1991. 341 s. samt 7 kart. [69–72: “Zeichen und Runen”.]
- Forsman, Bertil. “När runorna inte räckte till gjorde vikingarna något oväntat ...” *Röster i Radio-TV* 1991.24, 66–67 og 76. [Intervju med Svante Lagman.]
- Hagland, Jan Ragnar. ⇒ Seim, Karin Fjellhammer, et al. *En isländsk svartkonstbok från 1500-talet*. Utg./overs. N. Lindqvist. Stjärnhov: B. Wendelholm, 1991; faksimileopptr. av 1921-utgaven. 77 s.
- Jarneberg, Eric. *Täby Kyrkby från forntid till nutid i norra Täby = Täby Hembygdsförenings årsskrift* 24 (1991). 158 s. [17–29: Jarlabanke.]
- Nedkvitne, Arnved. ⇒ Seim, Karin Fjellhammer, et al.
- Partington, S. W. *Runes and Runic Almanacs: One Chapter of “Danes in Lancashire”*. 25 s. Loughborough, Leics.: Heart of Albion, 1991. [Faksimileutg. av hans *The Danes in Lancashire and Yorkshire* (London, 1909), 137–59 og 2 pl.]
- “Runstenar i Grästorps kommun.” *Åse och Viste* (Hembygdsförening, Grästorp) 31 (1991), 4–18. [Vg 100–05, 108–09, 112–16.]
- Seim, Karin Fjellhammer, Arnved Nedkvitne, og Jan Ragnar Hagland. “Skoðanaskipti um rúnakefli sem heimildir í versulnarsögu.” *Saga: Tímarit Sögufélags* 29 (1991), 153–92. [Overs. til islandsk av artikler i *Historisk tidsskrift* (Oslo) 68 og 69 (1989, 1990); Seim, “Eru rúnaristurnar frá Þrándheimi og Björgvin heimildir um Íslandsverslunina? Spurningin um uppruna þeirra er flókin”, 153–74; Nedkvitne, “Rúnakefli og verslunarsaga”, 175–78; Hagland, “Er það hneykslanleg hugmynd að rúnaristur séu heimildir um Íslandsverslunina?”, 178–83; Seim, “Rúnaristur og Íslandsverslun — einu sinni enn”, 184–92.]
- Williams, Stephen. *Fantastic Archaeology: The Wild Side of North American Prehistory*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1991; opptr. 1992. xi+407 s. [Kap. 9, 189–223: “Westward to Vinland: The Vikings Are Coming”, om bl.a. Kensington-steinen.]

1992:

- Acker, Paul. "The Old English *Rune Poem* and Formulaic Theory." *Language and Style* 22.2 (1989, publ. 1992), 149–65.
- Boyer, Régis. *Les vikings: Histoire et civilisation*. Paris: Plon, 1992. 442 s. [58–63: "Les runes"; 370–72 et passim (se register).]
- Cassidy, Brendan. "The Later Life of the Ruthwell Cross: From the Seventeenth Century to the Present." I ⇒ *The Ruthwell Cross*, 3–34.
- Cassidy, Brendan, og Katherine Kiefer. "A Bibliography of the Ruthwell Cross." I ⇒ *The Ruthwell Cross*, 167–99.
- Erdrich, Michael. Anmeldelse av Peter Pieper, *Die Weser-Runenknochen* (1989). *Die Kunde* 43 (1992), 297–99. [Rettelse til "Supplement til rune bibliografi, 1992" i *Nytt om runer* 9 (1993).]
- Grønvik, Ottar. "En hedensk bønn: Runeinnskriften på en liten kobberplate fra Kvinneby på Öland." I *Eyvindarbók: Festskrift til Eyvind Fjeld Halvorsen 4. mai 1992*. Red. Finn Hødnebo et al. Oslo: Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap, Universitetet i Oslo, 1992, 71–85.
- Hedeager, Lotte, og Lena Peterson. "Gallehushornen." I *Nationalencyklopedin*, bd. 7. Höganäs: Bra Böcker, 1992, 309.
- Howlett, David. "Inscriptions and Design of the Ruthwell Cross." I ⇒ *The Ruthwell Cross*, 71–93.
- Kiefer, Katherine. ⇒ Cassidy, Brendan, og Katherine Kiefer.
- Peterson, Lena. ⇒ Hedeager, Lotte, og Lena Peterson.
- The Ruthwell Cross: Papers from the Colloquium Sponsored by the Index of Christian Art, Princeton University, 8 December 1989*. Red. Brendan Cassidy. Index of Christian Art, Occasional Papers 1. Princeton, N.J.: Department of Art and Archaeology, Princeton University, 1992. xiv+205 s. samt 66 s. med plansjer. [⇒Cassidy, ⇒Cassidy og Kiefer, ⇒Howlett.]
- Sawyer, Birgit. "Kvinnor som brobyggare — om de vikingatide runstenarna som historiska källor." I *Kvinnospår i medeltiden*. Red. Inger Lövkrona. Kvinnovetenskapliga studier 1. Lund: Lund University Press, 1992, 17–35.
- Simek, Rudolf. Anmeldelse av Judith Jesch, *Women in the Viking Age* (1991). *Skandinavistik* 22 (1992), 136–37.

Westerdahl, Christer. "Vikingatid och vikingaskepp i Husaby." *Västgötabygden: Tidskrift för hembygdsarbete, natur- och kulturminnesvård* 47 (1992), 223-27.

KENSINGTONIA:

Thompson, Gunnar. *American Discovery: The Real Story*. Seattle, Wash.: Misty Isles Press, 1992. xix+369 s. [1 s. om Kenstingtonsteinen.]

ESOTERICA:

Linsell, Tony, med tegninger av Brian Partridge. *Anglo-Saxon Runes*. Pinner: Anglo-Saxon Books, 1992. 137 s.

1993:

Hyenstrand, Åke. "Who was Frawaradar? About Horses as Sources and Resources." I *Sources and Resources: Studies in Honour of Birgit Arrhenius*. Red. Greta Arwidsson et al. PACT: Revue du groupe européen d'études pour les techniques physiques, chimiques, biologiques et mathématiques appliquées à l'archéologie 38. Rixensart: PACT Belgium, 1993, 537-44. [Möjbrosteinen.]

Jesch, Judith. *Frauen der Vikingzeit*. Overs. Johann Heiss. Reihe Frauenforschung 22. Wien: Wiener Frauenverlag, 1993. 339 s. [Kap. 2, 67-111: "Das Leben der Frauen in den Runentexten".]

Lamm, Jan Peder. "Hänge med runor funnet på Birka." *Svensk numismatisk tidskrift* 1993, 141. [Hengesmykke fra ca. 1900 med runer.]

Munch, Gerd Stamsø. "Two Exceptional Viking Period Finds from Botnhamn, Senja, Troms." I *Sources and Resources: Studies in Honour of Birgit Arrhenius*. Red. Greta Arwidsson et al. PACT 38. Rixensart: PACT Belgium, 1993, 435-44. [N 540.]

Nedoma, Robert. "Abbildungen und Nachbildungen des unbeschädigten Runenrings von Pietroassa." *Die Sprache* 35 (1991-93), 226-34.

Ó Carragáin, Éamonn. "The Ruthwell Crucifixion Poem in Its Iconographic and Liturgical Contexts." *Peritia: Journal of the Medieval Academy of Ireland* 6-7 for 1987-88 [utkommet 1993?], 1-71.

Omnelius, Bengt. "Wulfila och runorna." I *Dokumentation av folkvandring- och äldremedeltida symposiet i Lidköping 12-13 september 1992; Tema: Tidiga nordiska östkontakter*. Götska Minnen 113.

- Lidköping: Olof Skötkonungsloggen av Götiska förbundet, [1993?], 36–41. [*Somnia vana.*]
- Santesson, Lillemor. “Eine Blutopferinschrift aus dem südschwedischen Blekinge: Eine Neudeutung der einleitenden Zeilen des Sten-toftener Steines.” *Frühmittelalterliche Studien* 27 (1993), 241–52. [Litt utvidet overs. av hennes “En blekingsk blotinskrift” (1989).]
- Spurkland, Terje. “Speech and Writing in Medieval Bergen.” I *Historisk språkvitenskap/Historical Linguistics*. Red. Ernst Håkon Jahr og Ove Lorentz. Studier i norsk språkvitenskap/Studies in Norwegian Linguistics 5. Trondheim: Novus, 1993, 405–13. [Oppt. av *Papers from the Tenth Scandinavian Conference of Linguistics* (Bergen, 1988), bd. 2, 261–70.]
- Stein-Wilkehuis, Martina. “Runestones and the Law of Inheritance in Medieval Scandinavia.” I *Actes à cause de mort / Acts of Last Will*, bd. 2: *Europe médiévale et moderne / Medieval and Modern Europe*. Recueils de la Société Jean Bodin pour l’histoire comparative des institutions 60. Bruxelles: De Boeck-Wesmael, 1993, 21–34.
- Varenius, Björn. “Det nordiska skeppet.” I *Svea Orden 1793–1993: Svea Ordens jubiléumsskrift 1993, utgiven med anledning av ordens 200-åriga verksamhet*. Stockholm: Svea Orden, 1993, 255–64. [259–60: tegninger av skip og sjøfarervokabular på runesteiner.]
- The Vikings of North America*. Washington, D.C.: Department of Anthropology, Smithsonian Institute, 1975; oppt. 1993. [Om bl.a. Kensington-steinen.]
- Wamers, Egon. Anmeldelse av *Zum Problem der Deutung frühmittelalterlicher Bildinhalte* (1986). *Germania* 71 (1993), 596–606.
- . Anmeldelse av *Die Goldbrakteaten der Völkerwanderungszeit*, bd. 2.1–2, ved Morten Axboe et al. og Karl Hauck et al. (1986). *Germania* 71 (1993), 606.
- Åhlén, Marit. “Runologi.” I *Svea Orden 1793–1993: Svea Ordens jubiléumsskrift 1993, utgiven med anledning av ordens 200-åriga verksamhet*. Stockholm: Svea Orden, 1993, 219–222.

James E. Knirk, Runearkivet, Oslo
Jan Axelson, Runverket, Stockholm

Runic Bibliography 1985–89

Several years ago the plan to publish a series of five-year runic bibliographies was announced in *Nytt om runer*. The appearance of multiple supplements to previously published bibliographies makes it difficult to use the annual listings in connection with locating specific works. The collection and ordering of materials for a longer period of time should alleviate the inherent difficulties with the yearly bibliographies and their several supplements. In addition, whereas material inadvertently omitted from earlier lists is still being discovered, supplements for the period before 1990 no longer appear in the annual listings.

The first five-year runic bibliography will be published this summer. It consolidates the annual bibliographies for the first subscription period for *Nytt om runer*, i.e., the runic bibliographies for 1985–89, and all later supplements for these years. Mistakes in the original listings have been corrected. Additional new references for the period constitute approximately 15% of the total material in *Runic Bibliography 1985–89*. The list includes the works designated as “Kensingtonia” and *somnia vana* (“empty dreams”), with the latter still signalled by that label. New Age presentations of fortune-telling with runes are as a rule excluded. The bibliography is otherwise not selective, but includes anything with runological content, also popular presentations and dubious discussions with little or no scientific value.

The main difference between the five-year bibliographies and the yearly listings in *Nytt om runer* is the indexing of material. The two indices—of inscriptions and of general contents—published at the back of the booklet should provide better access to the material and make the five-year bibliographies more useful for scholars in the field of runic studies and in other related fields.

Work on the *Runic Bibliography 1985–89* was initiated by James E. Knirk. Jan Axelson of Runverket in Stockholm has assisted greatly in the preparation of the first issue and is now co-compiler in the on-going project.

Redaktøren

World Wide Web Home Page for *Nytt om runer*

As of 1 June 1996 *Nytt om runer* will have a home page on the World Wide Web. The page has been named "runenews" and is located under the home page for the Institutt for arkeologi, kunsthistorie og numismatikk (IAKN) at the University of Oslo:

<http://www.hf.uio.no/iakn/runenews>

The home page will include the following information: (1) a short description of the periodical with information concerning how to subscribe, (2) preliminary runic bibliographies, and (3) announcements of importance to runic studies, such as invitations to conferences.

It has been standard practice during recent years to send out a bibliographic enclosure with each issue of *Nytt om runer*. The enclosures have contained concise information about the preliminary runic bibliography under preparation. This practice is being discontinued, and the preliminary bibliography for 1995 is therefore not enclosed with this issue. From now on the preliminary bibliographies will appear on the World Wide Web.

Nytt om runer has an e-mail address: "nytt.om.runer@iakn.uio.no". This address will be included on the pages with the preliminary runic bibliography. It is hoped that users will note any mistakes or omissions and send a message back to the e-mail address such that the lists can be corrected or supplemented.

Redaktøren

In memoriam

Ingrid Sanness Johnsen døde i Oslo 30. mars 1995.

Recent *NOWELE* Supplement Volumes

7. *Zur Phonologie und Morphologie des Altniederländischen*. Herausgegeben von Rolf H. Bremmer Jr. und Arend Quak. Odense 1992. Pp. 123+iv. Dkr. 150.
8. *Friesische Studien I*. Herausgegeben von Volkert F. Faltings, Alastair G. H. Walker und Ommo Wilts. Odense 1992. Pp. 203+viii. Dkr. 200.
9. Tom Lundskær-Nielsen, *Prepositions in Old and Middle English. A Study of Prepositional Syntax and the Semantics of At, In and On in some Old and Middle English Texts*. Odense 1993. Pp. 203+x. Dkr. 200.
10. Kurt Gustav Goblirsch, *Consonant Strength in Upper German Dialects*. Odense 1994. Pp. 127+vi. Dkr. 160.
11. Martin Syrett, *The Unaccented Vowels of Proto-Norse*. Odense 1994. Pp. 323+iv. Dkr. 300.
12. *Friesische Studien II*. Herausgegeben von Volkert F. Faltings, Alastair G. H. Walker und Ommo Wilts. Mit Beiträgen von Elmar Seebold, Hans F. Nielsen, John Hines, Nils Århammar, Gillian Fellows-Jensen, Danny Gerrets, Peter Forster, Martin Richards, Horst Haider Munske und Patrick Stiles. Odense 1995. Pp. 221+vi. Dkr. 225.
13. *Drei Studien zum Germanischen in alter und neuer Zeit*. Mit Beiträgen von John Ole Askedal, Harald Bjorvand und Ottar Grønvik. Odense 1995. Pp. 146+vi. Dkr. 175.
14. Volkert F. Faltings, *Nordfriesische Grabhügelnamen mit anthroponymem Erstglied*. Odense 1996. Pp. 186+x. Dkr. 225.
15. J. R. Schwyter, *Old English Legal Language: The Lexical Field of Theft*. Odense 1996. Ca. 200 pp. Dkr. 225.
16. Dirk Boutkan, *A Concise Grammar of the Old Frisian Dialect of the First Riustring Manuscript*. Odense 1996. Pp. 203+iv. Dkr. 225.

(The prices listed are exclusive of sales tax in Denmark.)

ODENSE UNIVERSITY PRESS, Campusvej 55, DK-5230 Odense M

Subscription to *Nytt om runer*

Nytt om runer is a yearly publication of the latest news in runic research. Numbers are scheduled for publication in December each year and concern events which occurred during the preceding full year: the issue for 1995 contains thus information concerning 1994. The main topics are: new runic finds, conferences and research projects, and runic bibliography.

Nytt om runer first appeared in 1986. For the simplification of payment from foreign countries, subscription periods of five years are employed. All back issues are still available. Subscriptions cost:

1986-90: NOK 50

1991-95: NOK 150 (includes *Runic Bibliography* 1985-89)

1996-2000: NOK 200 (will include *Runic Bibliography* 1990-94)

As of the second subscription period, the publication of a five-year runic bibliography covering the preceding subscription period is included in the subscription price.

Subscriptions to *Nytt om runer* are now handled by the accounting office of IAKN-Oldsaksamlingen. Since one in Norway incurs a cashing fee for checks, an extra NOK 50 must be added to checks sent from foreign countries; this applies also to checks made out in Norwegian crowns. Invoices sent to non-Norwegian addresses will automatically include this fee.

Nytt om runer: Meldingsblad om runeforskning

ISSN: 0801-3756

Redaktør/Editor: James E. Knirk

Adresse/Address: Nytt om runer, c/o Runearkivet
IAKN, Oldsaksamlingen
Universitetet i Oslo
St. Olavs gt. 29
N-0166 Oslo, Norge/Norway

B

Returadresse/Return address: Nytt om runer, c/o Runearkivet
IAKN, Oldsaksamlingen
Universitetet i Oslo
St. Olavs gt. 29
N-0166 OSLO, NORGE/NORWAY

